Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

9 декабрь 1971 йил, пайшанба ◆ № 284 (15.154). ◆ Баҳоси 2 тийин.

КПСС XXIV СЪЕЗДИ ҚАРОРЛАРИНИ АМАЛГА ОШИРАМИЗ

СОВЕТ—НОРВЕГИЯ АХБОРОТИ

Норвегия ҳукуматининг таклифига биноан СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин 1971 йил 5 декабрдан 7 декабргача Норвегияда бўлди.

СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин ва унинг ҳамроҳлари норвеж халқининг ҳаёти билан танишдилар, саноат корхоналари ва маданият муассасаларида бўлдилар, Норвегия кенг доираларининг вакиллари билан учрашдилар. А. Н. Косигин Стортинг раиси Б. Ингвалдсен билан учрашди. Совет Иттифоқидан келган меҳмонлар ҳамма ерда самимий, шодиёна кутиб олинди.

СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин билан бош министр Т. Браттели ўртасида музокаралар бўлиб ўтди. Музокараларда:

Совет томонидан: Эстония ССР Министрлар Советининг Раиси В. И. Клаусон, Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Раиси Н. Ж. Худойбердиев, СССР ташқи ишлар министрининг ўринбосари А. А. Смирнов, СССРнинг Норвегиядаги элчиси С. К. Романовский, СССР Ташқи ишлар министрлиги Скандинавия мамлакатлари бўлимининг мудири Н. Д. Белохвостиков.

Норвегия томонидан: ташқи ишлар министри А. Каппелен, савдо ва кема қатнови министри П. Клеппе, балиқ овлаш министри К. Хоем, бош министр канцеляриясининг статс-секретари Э. Химле, Норвегиянинг СССРдаги элчиси Ф. Якобсен, ташқи ишлар министрлиги бош секретари вазифасини ижро этувчи Э. Колбан қатнашдилар.

Сидқидилдан ва дўстона вазиятда ўтган музокаралар чоғида актуал халқаро проблемалар юзасидан, Совет Иттифоқи билан Норвегия ўртасидаги муносабат масалалари ҳамда шу муносабатларни ривожлантириш юзасидан фикрлашиб олинди.

Музокаралар чоғида ҳукуматларнинг бошлиқлари бир-бирларини ўз мамлакатларининг ички аҳволи ва иқтисодий тараққиёти билан, шунингдек ўз ҳукуматларининг ташқи сиёсат соҳасидаги фаолияти билан таништирдилар.

Улар кўпгина халқаро масалалар хусусида СССР билан Норвегиянинг тутган позициялари бир-бирига мос ёки яқин эканлигини қайд этдилар. Совет Иттифоқи ва Норвегиянинг тинчлик ва хавфсизликка ҳамда халқаро ҳамкорликни янада ривожлантиришга интилаётганликлари таъкидланди. Улар сиёсий ва социал системаларидан қатъий назар ҳамма давлатлар бошқа мамлакатлар билан ўз муносабатларида Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг уставига мувофиқ мустақилликни, миллий суверенитетни, территориал бутунликни ҳурмат қилиш, куч ишлатиш ёки куч ишлатиш билан таҳдид қилишдан воз кечиш, бошқа давлатларнинг ички ишларига аралашмаслик ҳамда низоли масалаларни музокаралар олиб бориш йўли билан ҳал этишни изчиллик билан амалга ошириб боришларининг муҳимлигини таъкидлаб ўтдилар.

Ҳукуматларнинг бошлиқлари ҳозирги вақтда Европада рўй бераётган ижобий ривожланишни мамнуният билан қайд этдилар. Улар Европада ва бутун дунёда ҳамкорликни кенгайтириш ва хавфсизликни мустаҳкамлаш мақсадларида шу процессни янада ривожлантиришга қаратилган ишларнинг муҳимлигини таъкидладилар.

Шу билан бирга Совет Иттифоқи билан Германия Федератив Республикаси ўртасида тузилган шартноманинг, Польша Халқ Республикаси билан Германия Федератив Республикаси ўртасида тузилган шартноманинг ҳамда 1971 йил 3 сентябрда тўрт томонлама тузилган битимнинг муҳим аҳамияти уқтириб ўтилди.

Томонлар ушбу битим муносабати билан немис мўътабар маъмурлари ўртасида олиб борилаётган музокараларда яқин вақтлар ичида ижобий натижаларга эришилади, деган умид билдирдилар.

Ҳукуматларнинг бошлиқлари Совет Иттифоқи ва Польша Халқ Республикаси билан Германия Федератив Республикаси ўртасида тузилган шартномалар ҳамда 1971 йил 3 сентябрда тузилган битим тезроқ кучга киради, деб умид билдирдилар.

Улар Европадаги барча манфаатдор давлатлар, шунингдек Қўшма Штатлар ва Канада қатнашувида хавфсизлик ва ҳамкорликка бағишланган ҳамда тегишли йўсинда тайёрланган Умумевропа кенгаши чақирилиши йўлидаги ишни актив равишда қўллаб-қувватлаяжакларини таъкидладилар.

Томонлар кўп давлатлар қатнашадиган шу кенгашга тайёргарлик мумкин қадар тезроқ бошланишини ёқлаб гапирдилар. Улар бундай кўп томонлама музокараларни Хельсинкида ўтказиш тўғрисида Финляндия ҳукумати киритган таклифдан фойдаланмоқ лозим дедилар. Кенгаш имкони бўлса 1972 йилда ўтказилишига истак билдирилди.

Ҳукуматларнинг бошлиқлари ҳарбий қарама-қаршилик айниқса хавфли бўлган Европада қуролли кучлар ва қуролларни ўзаро қисқартириш каби муҳим проблемаларни кенгашда қатнашувчи давлатларга зарар етказмасдан ҳал этишда амалий натижаларга эришмоқ Европада кескинликни янада юмшатиш ишига қўшилган муҳим ҳисса бўлур эди деган фикрни билдирдилар.

(Давоми иккинчи бетда).

БЕШ ЙИЛЛИК ОДИМЛАРИ

МАШИНАНИНГ СИФАТИ БИРИНЧИ ЎРИНДА

«Ташсельмаш» заводида чиқарилаётган маҳсулотнинг сифати ва техникавий даражаси жамоат кўригидан ўтказилмоқда. Бу кўрикни касаба союз комитети завод илмий техника жамияти ва ихтирочи ҳамда рационализаторлар жамияти кенгашлари билан бирга ўтказмоқда. Кўрик «Ўзбекистон» машиналарини давлат сифат белгиси билан чиқарамиз» деган шиор остида ўтказилмоқда.

Умумзавод ва цех комиссиялари корхона чиқараётган барча маҳсулотнинг техника даражасини, сифатини, пишиқлигини оширишни ва узоқ вақт хизмат қилишини таъминлашга қаратилган.

Кўрикка заводнинг кенг жамоатчилиги жалб этилди. Цех партия йиғилишлари ҳам кўрикка бағишланмоқда. Бешинчи йиғиш цехи коммунистларининг илтимоси билан тайёрлов цехларидан йиғиш цехига деталларни етказиб бериш кучайтирилмоқда. Бу масала завод партия комитетида муҳокама қилинди. Коммунист ишчиларнинг маҳсулотларни биринчи тақдимдаёқ қабул қилиб олиш ва шахсий белгисини қўйиб топшириш ҳуқуқи учун кураш мусобақаси маъқулланди.

ЧЎЛДА УЙСОЗЛИК КОМБИНАТИ

Мирзачўлда йирик панелли биринчи уйсозлик комбинатини барпо этиш ишлари қизиб кетди. Бу комбинат Гулистон шаҳрида қурилмоқда. Корхона икки типдаги тўрт қаватли уйларни тайёрлайди. Улардан биринчиси бир икки ва уч хонали квартиралардан иборатдир. Бошқа бирида уч ва тўрт хонали квартиралар бор. Комбинат йилига 40 минг квадрат метр уй-жой ишлаб чиқариш қувватига эга. Гулистон уйсозлик комбинати ишга туширилиши билан (уйсозлик комбинати шу беш йилликда ишга тушади) уй-жой қуриш анча арзонга тушади, ишлар жадаллаштирилади.

Комбинатни Ўзбекистон ССР Қурилиш министрлигининг еттинчи трести ва «Алмаликсвинецстрой» трести қурмоқда. Ҳозирнинг ўзидаёқ бош ишлаб чиқариш корпуси, моддий омбор ва тайёр маҳсулотлар омборининг пойдеворлари қўйилди.

(УзТАГ).

Сирдарёлик деҳқонлар ғанимат дамлардан самарали фойдаланиб кузги шудгорни тезроқ тугаллашга зўр бермоқдалар. Суратда: Ворошилов районидаги Свердлов номли колхознинг илғор тракторчиси Ўзбекистон ССР Олий Советининг депутати Абдулхай Тошпўлатов (юқорида). У мавсумда 250 гектардан ошиқ ерни шудгорлади. Пастда эса шу колхозда ерларни шудгорлаш тасвирланган.

А. Тўраев фотолари.

ТЕЖОҒЛИК ИШ —БЕЖОҒЛИК

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКА КОЛХОЗЛАР КЕНГАШИ ЙИҒИЛИШИДАН

Кенгаш раиси кун тартибига қўйилган масалаларни эълон қилди. Булар: колхозларда маъмурий бошқарув ва хизмат кўрсатиш ходимлари сонини қисқартириш ҳамда ҳақ тўлашни тартибга солиш, колхозларда ёрдамчи ва ҳунармандчилик корхоналарининг ишини ривожлантириш, шаҳар типидаги эксперименталь колхоз посёлкаларни барпо этиш соҳасида Самарқанд область Булунғур районидаги «Октябрь» колхозининг иш тажрибаси ва яна бир қатор муҳим масалалардир.

Маърузачилар ҳам, сўзга чиққан кишилар ҳам кун тартибидаги масалаларни якдиллик билан маъқулладилар. Колхозларда маъмурий аппарат ходимларининг сонини қисқартириш, уларга тўланадиган иш ҳақини тартибга солишда муайян ишлар қилинди. Республикамизда 1035 колхоз бор. Сўнгги йилларда ҳар бир колхозда идора аппарати ходимлари сони камайтирилди. Сирдарё области колхозларида кейинги уч йилда ялпи маҳсулотнинг қиймати 28,5 процент ошгани ҳолда, бошқарув аппарати ходимлари сони 204 киши камайди. Сирдарё районидаги Ильич номли колхозда маҳсулот етиштиришдан келадиган даромад 878 минг сўм кўпайди, айни пайтда маҳсулот ишлаб чиқариш билан боғлиқ бўлмаган ходимлар сони 23 кишига қисқарди. Ўрта Чирчиқ районидаги Охунбобоев номли, Янгиариқдаги Охунбобоев номли, Попдаги Ленин номли ва бошқа колхозларда ҳам шундай муваффақиятга эришилди.

Лекин ҳамма колхозларда аҳвол шундай деб бўлмайди. Каттақўрғон районидаги «Пролетарий» колхозида 1092 колхозчи, бор, шундан 195 таси бошқарув аппарати ходими ёки ҳар 5—6 кишига битта бошқарув ходими тўғри келади. Бу хўжаликда ўтган йили идора аппарати ходимларига умумий меҳнат ҳақи фондининг салкам 20 проценти иш ҳақи учун берилган. Китоб районидаги Карл Маркс номли колхозда ҳам олти ишчига бир «бошчи» тўғри келади.

Самарқанд область қишлоқ хўжалик бошқармаси бошлиғи Б. Жамолиддинов ортиқча штатларни қисқартириш ҳисобига сўнгги йилдагина бир миллион сўм давлат маблағи тежаб қолинганини айтди.

Самарқанд районидаги Энгельс номли, Юқори Чирчиқ районидаги «Политотдел» колхозларининг раислари Ш. Қосимова, Хван Ман Гим ва бошқа нотиқлар колхозларда чинни заводлари, консерва цехлари қуриш зарурлигини айтдилар.

Колхоз қишлоқларини посёлка типида қайта қураётган Самарқанд область Булунғур районидаги «Октябрь» колхозининг иш тажрибаси Кенгаш қатнашчиларида катта қизиқиш туғдирди.

Ўзбекистон республика колхозлар Кенгашининг йиғилиши танқид ва ўз-ўзини танқид шиори остида, ишчанлик руҳида ўтди. Кенгаш ишида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, республика Министрлар Совети, министрликлар ва идораларнинг масъул ходимлари иштирок этдилар.

М. НАЗАРОВ.

ДЕҲҚОН БЎЛСАНГ, ШУДГОР ҚИЛ!

Республика областларида кузги шудгорлашнинг бориши тўғрисида 1971 йил 8 декабрга бўлган

МАЪЛУМОТ

Биринчи стун — областлар; иккинчи стун—ҳайдалган майдон (гектар ҳисобида); учинчи стун—планнинг бажарилиш проценти.

НАМАНГАН	139486	105,5
СИРДАРЁ	260440	105,4
АНДИЖОН	190108	102,8
ТОШКЕНТ	221300	102,4
Самарқанд	223170	87,7
Бухоро	149741	84,2
Фарғона	97909	83,7
Хоразм	12365	82,4
ҚҚ АССР	22813	61,9
Қашқадарё	74483	56,2
Сурхондарё	61387	46,6
Республика бўйича:	1453202	88,3

А. Н. КОСИГИН МОСКВАГА ҚАЙТИБ КЕЛДИ

СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин 7 декабрда Москвага қайтиб келди. Ўртоқ А. Н. Косигин Дания ва Норвегия ҳукуматларининг таклифига биноан шу мамлакатларга расмий визит билан борган эди. Эстония ССР Министрлар Советининг Раиси В. И. Клаусон, Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Раиси Н. Ж. Худойбердиев, СССР ташқи ишлар министрининг ўринбосари А. А. Смирнов ҳам ўртоқ А. Н. Косигин билан бирга қайтиб келдилар.

К. Т. Мазуров, Д. С. Полянский, Ю. В. Андропов, М. С. Соломенцев ўртоқлар, СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосарлари И. Т. Новиков, Л. Б. Смирнов, Н. А. Тихонов, СССР министрлари А. А. Гречко, Т. Б. Гуженко, А. А. Ишков, Н. С. Патоличев, Н. А. Шчелков, Москва Совети ижроия комитетининг раиси В. Ф. Промислов, СССР ташқи ишлар министрининг биринчи ўринбосари В. В. Кузнецов ва бошқа расмий кишилар Внуково аэродромида ўртоқ А. Н. Косигинни кутиб олдилар.

Кутиб олувчилар орасида Даниянинг СССРдаги элчиси Анкер Сварт ва Норвегиянинг СССРдаги муваққат ишлар вакили Т. П. Свенневиг бор эди. (ТАСС).

САМИМИЙ ДЎСТОНА ВАЗИЯТДА

7 декабрь куни Катта Кремль саройида Яман Араб Республикаси республика кенгашининг раиси Абдураҳмон Ал-Алёний шарафига зиёфат берилди. Зиёфат вақтида нутқлар сўзланди.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Н. В. Подгорний Республика кенгашининг раисига, бош министрга, яманлик бошқа меҳмонларга мурожаат қилиб, иккала мамлакат ўртасидаги дўстлик муносабатлар бундан қирқ йил муқаддам ўрнатилганлигини таъкидлаб ўтди. 1962 йилда Ямандаги сентябрь революцияси ғалаба қозонганидан кейин Совет — Яман муносабатларида муҳим босқич бошланди. Революция натижасида республика режими ўрнатилганлиги бу муносабатларни янги, анча мустаҳкам асосда қуриш имконини берди. Эндиликда тўла асос билан айтиш мумкинки, Совет Иттифоқи билан Яман Араб Республикаси ўртасидаги самарали ҳамкорлик муваффақиятли равишда ривожланиб бормоқда.

Совет кишилари, деди сўнгра Н. В. Подгорний, Яман Араб Республикасининг дўст халқи ҳаётига, унинг мустақил ривожланиш йўлидаги муваффақиятларига астойдил қизиқиб қарамоқдалар. Бошқа араб мамлакатларининг халқлари сингари Яман Араб Республикасининг халқи ҳам Исроил агрессияси ва арабларнинг қадимий ерларини ҳали ҳам оккупация қилиб турилганлиги натижасида вужудга келган хатарли ва кескин вазиятда янги турмуш қуришга мажбур бўлмоқда. Империализмнинг, аввало, Америка империализми, шунингдек халқаро сионизмнинг ҳарбий ва сиёсий мададига таянаётган Исроил ҳукмрон доиралари араб халқларининг миллий-озодлик ҳаракатини бўғиб ташлашга, шу райондаги тинчлик ва тараққиёт кучларига путур етказишга, ўз турмушини тубдан қайта қуриш соҳасидаги муҳим ва катта вазифаларни ҳал этишда уларга ҳалақит беришга уринмоқдалар.

Совет Иттифоқи империализмга ва сионизмга қарши, Исроил агрессияси оқибатларини тезроқ тугатиш учун кураш олиб бораётган араб мамлакатлари билан ҳамдам бўлиб келди ва шундай бўлиб қолмоқда. Биз араб халқлари ва бошқа тинчликсевар халқлар билан биргаликда исроил ҳукмрон доираларининг босқинчилик сиёсатига изчиллик билан қарши чиқамиз. Биз шунга аминмизки, араб халқларининг Исроил агрессияси оқибатларини тугатиш учун, Яқин Шарқдаги аҳволни сиёсий бартараф қилиш учун олиб бораётган фидокорона кураши албатта ғалаба билан тугайди.

Ҳиндистон ярим оролидаги вазият кучли ташвиш туғдирмоқда, деди Н. В. Подгорний. Бу ерда Ҳиндистон—Покистон чегарасида қуролли тўқнашувлар содир бўлмоқда. Покистон ҳукуматининг Шарқий Покистон аҳолисига қарши ҳаракатлари натижасида мамлакатнинг шу қисмида рўй берган аҳвол Ҳиндистон билан Покистон муносабатларидаги тобора кучайиб бораётган кескинлик жуда қалтис тус олганлигининг асосий сабаби бўлди. Ҳиндистон ярим оролида тинчликни сақлаш тўғрисида доимо ғамхўрлик қилаётган Совет Иттифоқи қон тўкишни дарҳол тўхтатишни ҳамда Шарқий Покистон халқининг қонуний ҳуқуқлари ва манфаатларини ҳурматлаш асосида мамлакатнинг шу қисмидаги аҳволни сиёсий бартараф этишни талаб қилмоқда.

Н. В. Подгорний ўз сўзининг охирида ишонч билдириб айтдики, Яман Араб Республикаси Республика кенгаши раисининг Совет Иттифоқига қилган визити, иккала томонни қизиқтирувчи масалалар юзасидан бошланган фикрлашувлар мамлакатлар ва халқлар ўртасидаги кенг, самарали ҳамкорликни ривожлантириш ва мустаҳкамлаш йўлида янги муҳим қадам бўлади.

Абдураҳмон Ал-Алёний Н. В. Подгорнийга ва бошқа совет дўстларига мурожаат қилиб, бундай деди: Яман Араб Республикаси билан СССР ўртасидаги муносабатлар ўз ривожининг турли босқичларида тинчликсевар халқлар ўртасидаги беғараз дўстлик қандай бўлиши мумкинлигининг ёрқин тимсоли бўлиб келди. Яман революциясидан кейин Совет Иттифоқи уни биринчи давлатлар қаторида таниди ва унга энг қийин дамларда самарали ёрдам берди. Айни Совет Иттифоқининг қатъий ёрдами революция ғалабасида ва унинг муваффақиятида ижобий роль ўйнади. Биз келажакка умид билан қараб, иккала мамлакат ўртасидаги ижобий алоқалар иккала халқ манфаатлари йўлида доимо ўсиб, ривожланаберишига ишонамиз.

Бошқа араб мамлакатлари сингари Яман Араб Республикаси ҳам Яқин Шарқ танглигининг ҳам арабларaро, ҳам халқаро жиҳатдан қай тариқа ривожланиб бораётганлигини зўр эътибор билан кузатиб турибди. Биз араб халқларига ёрдам ва мадад бераётган Совет Иттифоқининг одилона ижобий позициясини юксак баҳолаймиз.

Биз, деди Абдураҳмон Ал-Алёний, сизларнинг араб мамлакатлари бирлиги ва уларнинг жипслиги ғалабага эришишда муҳим омил бўлади, деган фикрингизга, Исроилни босиб олинган араб ерларидан ўз қўшинларини олиб чиқиб кетишга мажбур қилишда ва ўзларининг она ерларидан куч билан ҳайдаб юборилган Фаластин халқининг ҳуқуқларини қайта тиклашда муҳим омил бўлади, деган фикрингизга қўшиламиз. Тарихнинг янги босқичида Яман Араб Республикаси олдида қийин вазифалар турибди, Республикамиз Яман халқининг куч-ғайрати билан ва дўст давлатларнинг ёрдами билан шу қийинчиликларни бартараф этишга умид қилади. Совет—Яман дўстлиги Яман халқи курашининг ҳамма босқичларида муҳим роль ўйнаб келди. Бу дўстлик келажакда, ривожланиш ва қурилиш босқичида ҳам ўз ролини ўйнайди, деб умид қиламиз.

(ТАСС).

ПОЛЬША БИРЛАШГАН ИШЧИ ПАРТИЯСИНИНГ VI СЪЕЗДИДА

Кеча хабар қилинганидек Польша Бирлашган ишчи партиясининг VI съездида КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежнев нутқ сўзлади. (Ўртоқ Л. И. Брежнев нутқи газетамизнинг кечаги сонида эълон қилинди).

Раислик қилувчи — ПБИП Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Марказий Комитет секретари Ю. Тейхма Польша Бирлашган ишчи партияси номига, съезд номига айтган дўстона қутлов сўзлари учун делегатлар номидан ўртоқ Л. И. Брежневга самимий миннатдорчилик билдиради.

У бундай дейди: мен съездимизда сўзлаган нутқи учун, партиямиз номига айтган самимий сўзлари, халқларимиз ўртасидаги бузилмас дўстликни ифодаловчи сўзлари учун ўртоқ Леонид Ильич Брежневга бутун йиғилиш аҳли номидан, ПБИП VI съезди номидан самимий миннатдорчилик изҳор қилишни истардим. **(Қарсаклар).**

Делегат ўртоқлар, сизнинг номингиздан, бутун партиямиз, Польша жамоатчилиги номидан совет коммунистларига, Совет Иттифоқининг ҳамма меҳнаткашларига КПСС XXIV съезди белгилаб берган вазифаларни бажаришда янги, янада ажойиб муваффақиятлар тилашни ҳам истардим. **(Гулдурос қарсаклар).**

Съезд делегатлари ва меҳмонлари Совет Иттифоқи Коммунистик партияси билан, қардош совет халқи билан бирдамликларини гулдурос олқишлар билан ифодалайдилар.

Эрталабки мажлисда ПБИП VI съездини Вьетнам Меҳнаткашлар партияси делегациясининг бошлиғи ВМП Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси Нгуен Зуй Чинь ва Чехословакия Коммунистик партияси делегациясининг бошлиғи ЧКП Марказий Комитетининг Бош секретари Г. Гусак табрикладилар.

* * *

Мажлислар ўртасидаги танаффусда ПБИП раҳбарлари ҳамда КПСС, ЧКП ва ГБСП делегациялари маданият ва фан саройида очилган «Меҳнат кишиси санъатда» виставкасини кўрдилар. Шу ерда ПБИП VI съездига ҳадялар топшириш маросими бўлиб ўтди.

КПСС делегациясининг бошлиғи КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежнев А. Левитин ишлаган «Ленин ва Дзержинский» расмини КПСС Марказий Комитетидан ПБИП съездига ҳадя этиб, ПБИП Марказий Комитетининг Биринчи секретари ўртоқ Э. Герекка топширди. Расмда Қизил майдонда турган революция йўлбошчилари тасвирланган. (ТАСС).

РОССИЯ ФЕДЕРАЦИЯСИ ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ СЕССИЯСИ

8 декабрда Москвада, Катта Кремль саройида саккизинчи чақириқ РСФСР Олий Советининг иккинчи сессияси ўз ишини бошлади.

Депутатлар ва меҳмонлар Г. И. Воронов, В. В. Гришин, А. П. Кириленко, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорний, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, Ю. В. Андропов, П. Н. Демичев, М. С. Соломенцев, Д. Ф. Устинов, И. В. Капитонов ўртоқларни давомли қарсаклар билан кутиб олдилар.

Сессияни Россия Федерацияси Олий Советининг Раиси депутат М. Д. Миллионшчиков очди.

Кун тартибидаги биринчи ва иккинчи масалалар юзасидан РСФСР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, республика Госпланининг раиси депутат К. М. Герасимов доклад қилди.

РСФСР Олий Советининг сессияси бугун ўз ишини давом эттиради.

(ТАСС).

ЖАВОБ ВИЗИТИ БИЛАН

СССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари, Латвия ССР Олий Совети Президиумининг Раиси В. П. Рубен бошчилигидаги СССР Олий Совети делегацияси жавоб визити билан 8 декабрда Москвадан Эронга жўнаб кетди. Делегация составида СССР Олий Совети депутатлари Е. Е. Алексеевский, Л. Ф. Бажунова, В. М. Кавун, Ф. С. Мешков, Т. Т. Салахов, М. Г. Феактистова, Х. Аюбов бор.

Шереметьево аэродромида делегацияни СССР Олий Совети Миллатлар Советининг Раиси Е. С. Насриддинова, бошқа расмий кишилар кузатиб қолдилар. (ТАСС).

Н. А. НЕКРАСОВ ХОТИРАСИ

8 декабрда Тошкентда Ҳамза номли ўзбек адакемик драма театрида улуғ рус демократ шоири Н. А. Некрасов туғилган куннинг 150 йиллигига бағишланган тантанали юбилей кечаси бўлди. Ўзбекистон Ёзувчилар союзи правлениеси раисининг ўринбосари, республикада хизмат кўрсатган санъат арбоби Раҳмат Файзий қисқача нутқ сўзлаб кечани очди.

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг мухбир аъзоси М. К. Нурмуҳамедов Н. А. Некрасов ҳақида сўзлаб, шоир ижодининг барча совет шоирлари учун катта аҳамиятга эга эканлигини, улар рус элининг улуғ фарзандини ўз устозлари деб ҳисоблаётганлигини, унинг таълимоти ўз ижодларини бойитиб, гражданлик ва халқчилликнинг янги чўққиларига кўтараётганлигини айтди.

Ўзбекистон трактор-йиғув заводининг цех бошлиғи Н. И. Пусько, Тошкент Давлат университетининг студенти Р. Иброҳимова севикли шоир тўғрисида мароқ билан гапирдилар.

Кечада Некрасовнинг ажойиб поэмалари, шеърлари, рус ва ўзбек тилларида жаранглаб эшитилди. Шоир Туроб Тўла, шоира Гулчеҳра Жўраева, Тошкент театрлари саҳналарининг усталари ана шу поэма ва шеърларни ўқидилар. Шоир Андрей Иванов Некрасовга бағишланган ўз шеърини ўқиб берди.

СОВЕТ—НОРВЕГИЯ АХБОРОТИ

(Боши биринчи бетда).

Томонлар қуролсизланиш масалалари хусусида ўз позицияларини баён қилиб, қуролланиш пойгасини тўхтатиш ҳамда қатъий ва самарали халқаро назорат остида ядро қуролини, шунингдек оддий қурол турларини назарда тутган ҳолда ялпи ва тўла қуролсизланишнинг амалга оширилишини мақсад қилиб қўйганликларини таъкидладилар. Улар атмосферада, космик фазода ва сув остида ядро қуроли синовларини тақиқлаш тўғрисида 1963 йил Москвада тузилган шартнома қатъий бажарилмоғи ва ер остида ўтказиладиган ҳамма ядро синовларига ҳам тааллуқли бўлмоғи муҳимлигини уқтирдилар.

Томонлар «Бактериологик (биологик) қурол ва заҳарли модда ишлаб чиқишни, ишлаб чиқаришни ва запасларини йиғишни тақиқлаш ҳамда шу қуролларни йўқотиш тўғрисидаги конвенция»нинг мавжуд лойиҳасини қўллаб-қувватлайдилар. Химиявий қуролни тақиқлаш тўғрисидаги шартнома тузиш мақсадларида куч-ғайрат давом эттирилмоғи керак.

Норвегия томони қуролсизланишга бағишланган жаҳон конференцияси чақириш тўғрисида Совет Иттифоқи киритган таклифга принцип жиҳатидан ижобий қаради ва бу конференция яхши тайёрланишини назарда тутди. Томонларнинг фикрига кўра, бундай конференция принципиал олганда Бирлашган Миллатлар Ташкилоти доирасида амалга ошириладиган қуролсизланиш ишига ижодий ҳисса бўлиб қўшилган бўлур эди.

Норвегия томони Совет Иттифоқи билан АҚШ назорати остида бўлган ядро қуролининг тасодифан ёки ижозатсиз ишлатилишининг олдини олиш чоралари тўғрисида шу давлатлар ўртасида тузилган битимни табриклади ҳамда стратегия қуролларини чеклаш борасида куч-ғайрат кўрсатиш давом эттирилади деган умид билдирди.

Ҳукуматларнинг бошлиқлари ер куррасининг турли қисмларидаги аҳволни муҳокама қилдилар. Улар Ҳиндистон ярим оролидаги аҳвол хусусида ўз ҳукуматлари тутган позицияни баён қилиб бердилар. Томонлар ҳунрезлик дарҳол тўхтатилмоғи керак ва можарони тинч воситалар билан ҳал этмоқ мақсадида дарҳол иш бошлаб юборилмоғи керак, деган фикрни билдирдилар.

Ҳар икки томон Яқин Шарқда ҳамон ҳал этилмай келаётган можародан ташвишланаётганликларини изҳор қилди. Улар можаронинг сиёсий йўл билан одилона пишиқ-пухта бартараф этилишига эришиш мақсадида ҳамма давлатлар конструктив чоралар кўрмоғи зарурлигини таъкидладилар. Улар БМТ Хавфсизлик Кенгашининг 1967 йил 22 ноябрда қабул қилган резолюциясини, шунингдек БМТ Бош секретарининг махсус вакили сифатида элчи Ярринг миссиясини қўллаб-қувватлаётларини таъкидладилар.

Ҳукуматларнинг бошлиқлари Ҳинди-Хитойдаги аҳволни муҳокама қилдилар. Улар ушбу райондаги вазият ҳамон жиддий равишда ташвишлантириб турганлигини қайд этдилар. Улар бу ердаги можаро Ҳинди-Хитой халқларига ўз келажакларини четдан ҳеч кимнинг аралашувисиз ўзлари белгилаш ҳуқуқини бера оладиган сиёсий йўл билан бартараф этилиши натижасидагина мустаҳкам тинчликка эришилиши мумкин, деган ишончларини таъкидладилар.

Ҳукуматларнинг бошлиқлари тинчлик ва халқаро хавфсизликни сақлаш ишидаги муҳим восита сифатида Бирлашган Миллатлар Ташкилотини мустаҳкамлаш зарурлигини таъкидладилар. Ҳар икки томон ушбу ташкилот мустаҳкамланиши ва унинг халқаро проблемаларни ҳал этишдаги роли ошиши учун курашиб келмоқдалар. Улар халқаро хавфсизликни мустаҳкамлаш тўғрисидаги БМТ Декларацияси амалга оширилишига катта аҳамият берадилар ва БМТга аъзо бўлган давлатлар Декларациянинг жуда муҳим қоидаларини амалга ошириш юзасидан амалий чоралар кўриш тўғрисида биргалашиб келишиб оладилар, деб умид билдирадилар. Ҳукуматларнинг бошлиқлари Хитой Халқ Республикаси Бирлашган Миллатлар Ташкилотида ўзининг қонуний ўрнини эгаллаганлигидан мамнун бўлганликларини изҳор қилдилар.

СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин ва Норвегия бош министри Т. Браттели Совет — Норвегия муносабати масалаларини муҳокама қилдилар.

Улар Совет Иттифоқи билан Норвегия халқлари ўртасида тинчлик ва ҳамкорлик хусусида асрий анъаналар мавжуд эканлигини мамнуният билан қайд қилдилар. Иккинчи жаҳон уруши йилларида иккала мамлакат иттифоқчилар бўлган эдилар.

Томонлар сўнгги вақтларда Совет — Норвегия муносабатлари активлашиб бораётганлигини қайд этиб, СССР билан Норвегия ўртасида дўстлик ва яхши қўшничилик муносабатларини янада ривожлантиришга ёрдам бермоқ учун тайёр эканликларини изҳор қилдилар. Уларнинг комил ишончларига кўра, бу иш совет ва норвеж халқларининг миллий манфаатларини кўзлайди ҳамда Европадаги аҳволни барқарор қилишга кўмак беради.

Ҳукуматларнинг бошлиқлари икки мамлакат ўртасида турли даражаларда, шу жумладан ташқи ишлар министрликлари даражасида амалга оширилаётган алоқалар ва маслаҳатлар фойдали бўлиб, Совет Иттифоқи билан Норвегия ўртасида ҳамжиҳатликни кенгайтиришга хизмат қилаётганлигини қайд этдилар.

Томонлар шахсий алоқаларни давом эттиришга муҳим аҳамият бериб, иккала ҳукумат ўртасида халқаро масалалар хусусида, шунингдек икки томонлама муносабат хусусида мунтазам равишда маслаҳатлашиб туриш тўғрисида келишиб олдилар. Шундай маслаҳатлар даражаси ҳамда уларда муҳокама қилинадиган масалаларни томонлар ҳар бир конкрет ҳолда алоҳида белгилаб оладилар.

Томонлар СССР билан Норвегия ўртасида тузилган битимлар катта аҳамиятга эга бўлганлигини қайд қиладилар. Икки томонлама муносабатларни янада ривожлантириш учун шу битимлар яхши заминдир.

СССР Министрлар Совети Раисининг визити чоғида СССР билан Норвегия ўртасида консуллик конвенцияси имзоланди. Томонлар конвенция тузилиши Совет — Норвегия ҳамкорлигини кенгайтирмоқ учун янада қулай имкониятлар яратиб беради, деган якдил фикр билдирдилар.

Томонлар икки мамлакат ўртасидаги савдо-сотиқ, саноат ва илмий-техника ҳамкорлигининг аҳволини ва имкониятларини ўрганиб чиқдилар. Шу муносабат билан улар 1971 йилнинг июнида Совет Иттифоқи билан Норвегия ўртасида 1971—1975 йилларга мўлжалланган узоқ муддатли савдо битими имзоланганлигидан мамнун эканликларини изҳор қилдилар. Бу битим ўзаро савдо-сотиқни кўпайтириш учун яхши замин яратади.

Томонлар икки мамлакат ўртасида мана шу соҳалардаги ҳамкорликни кенгайтириш учун шубҳасиз, янги имкониятлар бор, деб қайд этдилар.

Совет Иттифоқидан Шимолий Норвегияга электр энергияси юборишни кўпайтириш тўғрисида яқинда тузилган битим мамнуният билан қайд этилди. Бу битим иккала мамлакатнинг шимолий районлари ўртасида ҳамкорликни кенгайтириш учун замин яратади.

Томонлар экономика, саноат ва техника соҳасидаги ҳамкорликни кенгайтиришга катта аҳамият бериб, тегишли битим тузиш мақсадларида тез орада музокаралар бошлаб юборишга келишиб олдилар. Шундай битим икки мамлакатдаги манфаатдор корхоналар ва ташкилотлар ўртасидаги ҳамкорликка ва савдо-сотиқни кўпайтиришга ҳам ёрдам беради.

Томонлар кема қатнови тўғрисида битим тузиш хусусидаги масалани муҳокама қилдилар ва шундай битим тузиш мақсадларида музокаралар бошлаб юборишга келишиб олдилар. Улар автомобиль қатнови тўғрисида битим тузиш хусусидаги масалани ҳам ўрганиб чиқишга келишиб олдилар. Бундай битимлар иқтисодий ҳамкорлик асосини яхшилайди ва Совет Иттифоқи билан Норвегия ўртасидаги иқтисодий алоқалар кенгайган сари янада кўпроқ аҳамият касб этиб боради.

Икки давлат ўртасида балиқ овлаш соҳасида самарали ҳамкорлик қилинаётганлиги қайд этилди ҳамда СССР билан Норвегиянинг тегишли маҳкамалари ва ташкилотлари ўртасида амалий алоқаларни кенгайтиришга ҳар икки томон ҳам тайёр эканлиги изҳор қилинди.

СССР Министрлар Совети Раиси А. Н. Косигиннинг визити чоғида чегарадаги Вориеми ва Пациоки дарёларида балиқ овлашни тартибга солиш ва балиқ запасларини сақлаш тўғрисида битим имзоланди.

Норвегия томони 1972 йилнинг 14 августидан 20 августигача Тронхеймда ўтказиладиган IV Норвегия балиқ овлаш расмий виставкасида Совет Иттифоқининг қатнашишини хоҳлаб истак билдирди.

Томонларнинг маданият соҳасида Совет — Норвегия ҳамкорлигини кенгайтириш ва мустаҳкамлашга интилаётганликлари таъкидланди.

СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин визити чоғида СССР билан Норвегия ўртасида 1972-1973 йилларга мўлжалланган маданий ва илмий ҳамкорлик программаси имзоланди. Ушбу программада икки мамлакатнинг бир-бирларига мутахассислар, шу жумладан қутбчи олимлар, ёш олимлар, лекторлар ва бошқа мутахассислар юбориб туришларига алоҳида эътибор берилади. Халқларнинг ҳаёти, меҳнати ва маданияти билан ўзаро танишишни кенгайтириш мақсадларида туристик сафарларни рағбатлантириш тўғрисида келишиб олинди. Бир мамлакат тили иккинчи мамлакатда ўрганилишига кўмак берилади. Икки мамлакатнинг бир-бирларига виставкалар, фильмлар юборишлари, театрларнинг бориб гастроль беришлари ҳамда музика асарларининг ижро этилиши рағбатлантирилади.

Томонлар ҳар икки мамлакатнинг ҳукумат ихтиёрида бўлмаган ташкилотлари ўртасида маданий алоқаларни ривожлантиришга яхши муносабатда бўладилар.

Ҳукуматларнинг бошлиқлари икки мамлакат ўртасида Арктикани тадқиқ этиш борасида илмий ҳамкорлик амалга оширилаётганлигини ва уни яна ҳам ривожлантиришга интилиш борлигини қайд этдилар.

Норвегия томони Шпицбергенда Норвегия давлат граждан аэродроми қурилиши режалари тўғрисида маълумот берди. Норвегия томони Шпицберген тўғрисидаги шартноманинг тўққизинчи моддасига мувофиқ ушбу аэродромдан ҳарбий мақсадларда ва бирон давлат хавфсизлиги зарарига ҳеч қачон фойдаланилмаслигини таъкидлади. Норвегия томони Совет Иттифоқи аэродромдан фойдаланиши билан боғланган масалаларни совет маъмурлари билан муҳокама қилишга тайёр эканлигини билдирди.

Совет томони бунга ижобий қаради.

Ҳар икки томон бўлиб ўтган фикрлашувдан мамнун эканликларини изҳор қилди. Бу фикрлашув бир-бирларининг позицияларини яхшироқ тушуниб олишларига ҳамда Совет Иттифоқи билан Норвегия ўртасида ишонч ортишига ёрдам берди.

СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин Норвегияда ўзига кўрсатилган меҳмондўстлик ва иззат-эҳтиром учун миннатдорчилик билдирди ва Норвегия бош министри Т. Браттелини расмий визит билан Совет Иттифоқига келишга таклиф қилди. Бу таклиф мамнуният билан қабул қилинди. Визитнинг қачон бўлиши кейинчалик келишиб олинади.

Осло, 1971 йил 7 декабрь.

ПХЕНЬЯНДА СОВЕТ ДЕЛЕГАЦИЯСИ ШАРАФИГА ҚАБУЛ МАРОСИМИ

ПХЕНЬЯН, 8 декабрь. (ТАСС). Бу ерда меҳмон бўлиб турган СССР Олий Совети делегацияси шарафига КХДР Олий халқ мажлиси президиуми уюштирган қабул маросимида Корея Меҳнат партияси Марказий Комитети Сиёсий комитети аъзолигига кандидат Ян Хен Соб: «Бизнинг мамлакатимизга қилган визитингиз совет халқининг корейс халқига бўлган дўстлик ҳис-туйғуларининг ифодаси, халқимизнинг одилона иши билан жанговар бирдамлик ифодаси деб биламиз», — деди.

Сўнгги йилларда мамлакатларимиз ўртасидаги дўстлик ва ҳамкорлик муносабатлари кундан-кунга мустаҳкамланиб ва ривожланиб бораётганлигини мамнуният билан таъкидлаймиз, деди Ян Хен Соб.

Корейс халқи совет халқининг ўз мамлакатини ривожлантириш ва равнақ топтириш учун курашда эришган муваффақиятларидан самимий қувонмоқда, Ян Хен Соб совет халқининг бу муваффақиятлари жаҳонда барча социализм кучларини мустаҳкамлаш ишига қўшилган катта ҳисса бўлиб хизмат қилади, деб таъкидлади.

Халқимиз, деб давом қилди Ян Хен Соб, совет халқи япон милитаризмининг мустамлака ҳукмронлиги зулмидан озод бўлиш ишида корейс халқига ёрдам берганлигини, ўтган ватан озодлиги уруши чоғида, шунингдек урушдан кейинги қурилиш даврида катта моддий ёрдам ва маънавий мадад берганлигини ҳеч қачон унутмайди.

Биз совет халқи билан марксизм-ленинизм ва пролетар интернационализми принциплари асосида дўстлик, жипслик ва ўртоқларча ёрдам муносабатларини ривожлантиришга бундан буён ҳам доимо ҳамма куч-ғайратларимизни сарфлайверамиз, деб таъкидлади Ян Хен Соб.

Қабул маросимида делегация бошлиғи СССР Олий Совети Президиумининг аъзоси, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов нутқ сўзлади.

Совет Иттифоқи ва КХДР — империализмга қарши умумий курашда дўстлар ва иттифоқчилар, сафдошлардир, деди Ш. Р. Рашидов. Биз қардош Корея Халқ Демократик Республикаси билан муносабатларимизни марксизм-ленинизм ва пролетар интернационализми юксак принциплари асосида қуриб келдик ва бундан-буён ҳам шундай қиламиз. Бугунги кунда биз мамлакатларимиз ўртасида сиёсий, иқтисодий, илмий-техникавий ҳамкорлик йилдан-йилга нечоғлик муваффақиятли мустаҳкамланиб бораётганлигини, шу жумладан СССР Олий Совети билан КХДР Олий халқ мажлиси ўртасидаги алоқалар кенгайиб бораётганлигини айтиб ўтишимиз мумкин.

Совет кишилари корейс халқининг ўз миллий бирлигини қайта тиклаш учун олиб бораётган кураши билан ҳамиша бирдамдирлар.

Ш. Р. Рашидов ўз нутқида қардош мамлакатлар ўртасида доимо кенгайиб бораётган алоқалар, партия ва давлат раҳбарларининг бир-бирларига қилаётган сафарлари ва учрашувлари социализмнинг халқаро позицияларини янада мустаҳкамлаш ишида муҳим роль ўйнаётганлигини айтди. КПСС XXIV съезди белгилаган ташқи сиёсий программани амалга ошириш учун, деди у, Леонид Ильич Брежнев, Николай Викторович Подгорний ва Алексей Николаевич Косигиннинг сўнгги вақтларда бўлиб ўтган визитлари катта аҳамиятга эга.

Пировардида совет делегациясининг бошлиғи СССР Олий Совети делегациясининг ҳозирги визити икки мамлакат халқ ҳокимияти олий органлари ўртасидаги мустаҳкам алоқаларни янада жипслаштиришга, Совет Иттифоқи билан КХДР халқларининг қардошларча дўстлик муносабатларини мустаҳкамлашга хизмат қилади, деб ишонч билдирди.

Польша Бирлашган ишчи партиясининг VI съездида

П. ЯРОШЕВИЧ доклади

ВАРШАВА, 8 декабрь. (ТАСС). 7 декабрь куни Польша Бирлашган ишчи партияси VI съезди кун тартибидаги учинчи масала юзасидан мамлакатни иқтисодий ва ижтимоий ривожлантиришнинг 1971—1975 йилларга мўлжалланган асосий қоидалари тўғрисида Польша Бирлашган ишчи партияси Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Польша Халқ Республикаси Министрлар Советининг Раиси П. Ярошевич доклад қилди.

Социалистик ватанимизни яқин йилларда ва анча узоқ келажакда ривожлантириш программаси партия Марказий Комитетининг Биринчи секретари ўртоқ Эдвард Герек докладида баён этиб берилди, деди П. Ярошевич. Бу программа тўғридан-тўғри ва бевосита меҳнаткашларга қилинган мурожаатдан иборатдир. Бу программа ўз ишлари, планлари ва орзу-умидларини ватан равнақига, унинг кучи ва бойликларини кўпайтиришга боғлаётган ҳар бир кишига тушунарли ва мўътабардир. Социал-иқтисодий ривожланишнинг энг асосий йўлларини аниқ ва равшан белгилаб берган бу программа ишчилар синфи ва бутун халқнинг турмуш шароитларини ҳар қачонгидан ҳам тезроқ яхшилашни гарантиялаб беради. Шу беш йиллик давомида реал иш ҳақининг 17—18 процент оширилишида, ҳаётга қадам қўйиб келаётган ёшларни тўла-тўкис ва рационал равишда ишга жойлаштиришда, социал таъминот ҳажмини кенгайтиришда, уй-жой қурилиши суръатларини жадаллаштиришда бу прогрмама ўз ифодасини топади. Миллий даромадни 1970 йилга нисбатан 38—39 процент кўпайтириш шу мақсадга эришишнинг моддий асоси бўлади.

Сўнгра докладчи бир қанча муҳим проблемаларни тилга олиб, келгуси йилларда партия ва ҳукуматнинг, барча меҳнаткашларнинг бутун куч-ғайратлари ана шу проблемаларни ҳал этишга қаратилишини таъкидлади, капитал маблағлар соҳасидаги янги сиёсатнинг асосий жиҳатларини таърифлаб берди. Мамлакатни жадал ривожлантириш, фан-техника тараққиёти суръатларини ва ишлаб чиқаришни модернизация қилишни тезлаштириш, мамлакатнинг жаҳон иқтисодий харитасида ўзига муносиб ўринни олишини таъминлаш ана шу сиёсатнинг бажарилишига боғлиқ бўлади, деди у. Бу беш йилликда саноатга капитал маблағ сарфлаш 53 процент кўпаяди.

Капитал маблағ сарфлашнинг аввалги структурасини босқичма-босқич, изчиллик билан ўзгартириш жараёни енгил саноатнинг бир қанча тармоқларини, электр машинасозлиги, металлни қайта ишлаш ва приборсозлик саноатини ўз ичига олади. Халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқарувчи кўпгина саноат тармоқларида, шу жумладан бинокорлик материаллари саноатида капитал маблағ сарфлаш аввалги беш йилликдагига нисбатан икки баравар кўпаяди.

Бу беш йиллик, деб таъкидлади П. Ярошевич, шаҳарлардаги турмуш шароитини анча яхшиламай туриб, тараққиёт беш йиллиги бўлиб қола олмайди. Уй-жой қурилишига 200 миллиарддан зиёд злотий, яъни ўтган беш йилликдагидан тахминан 34 процент кўп пул сарф қилинади.

Ажратилган маблағлар асосан саноат корхоналарини модернизация қилиш ва кенгайтиришга ишлатилади. Технология жараёнларидаги катта ўзгаришлар ҳам ватанимиздаги техника янгиликлари билан бир қаторда лицензиялардан фойдаланишни талаб қилади. Совет Иттифоқида ва Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган бошқа мамлакатларда, айниқса машинасозлик, металлургия, химия ва енгил саноат соҳасидаги пешқадам жаҳон фирмаларида ишлаб чиқарилган махсус машиналар ва ускуналар харид қилишни кўпайтириш мўлжалланмоқда.

Янги беш йилликда миллий даромаднинг кўпайиши саноат ишлаб чиқаришининг ўсишига, унинг модернизация қилинишига ва маҳсулот сифатини яхшилашга шу вақтгача бўлганидан яна кўпроқ даражада боғлиқ бўлишини докладчи таъкидлаб ўтди. Саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш структурасини босқичма-босқич, лекин муҳим тарзда ўзгартириш йўли билан пул ҳисобида 48—50 процент кўпайтирилади.

Кончилик саноатида шу беш йилликда қўйилган энг асосий вазифани бажариш, — яъни кўмир қазиб чиқаришни 1975 йилга бориб 167 миллион тоннага етказиш — ёқилғи билан бир маромда таъминлашни ва экспортни янада кўпайтиришни таъминлайди. Халқ хўжалиги билан аҳолининг электр энергияга бўлган эҳтиёжини қондирмоқ учун 1971—1975 йилларда 6,5 минг мегаватт ҳажмида янги қувватлар ишга туширилади. Бу эса энергетикларга 1975 йилда салкам 96 миллиард киловатт-соат электр энергияси ишлаб чиқариш, яъни электр энергия ишлаб чиқаришни 1970 йилдагидан 49 процент кўпайтириш имконини беради.

1975 йилда пўлат ишлаб чиқаришни 1970 йилдаги даражадан тахминан 25 процент кўпайтириб, 14.7 миллион тоннага етказиш мўлжалланмоқда. СССР етказиб берадиган хом ашё ва техника ёрдамига таяниб, шу беш йилликда янги катта металлургия комбинати қуришни мамлакат эҳтиёжлари талаб қилаётганини таъкидлаб, докладчи Силезиядаги эски металлургия заводларининг модернизация қилинажагини ҳам айтди.

Сўнгра ПХР Министрлар Советининг Раиси қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини ривожлантириш масалаларига тўхталиб, шуни уқтирдики, деҳқончилик маҳсулотларини 17—20 процент ва чорвачилик маҳсулотини 19—21 процент кўпайтириш вазифаси — беш йиллик планнинг энг асосий проблемаларидан биридир. Дон экинлари ҳосилдорлиги гектар бошига 24—25 центнергача етказилиши лозим.

Давлат қишлоқ хўжаликларидаги ялпи маҳсулотни кўпайтиришга келганда — бу маҳсулот 1971—1975 йилларда бутун қишлоқ хўжалигининг маҳсулотидан қарийб икки баравар кўп бўлади. Давлат қишлоқ хўжаликларидаги қорамоллар туёғи 17 процентдан зиёд, чўчқалар 70 процент кўпаяди. Дон етказиб бериш 60 процентдан кўпроқ ортади ва бутун товар дон маҳсулотининг 42 процентига яқинлашиб қолади.

П. Ярошевич транспорт воситаларини ривожлантириш тўғрисида гапирганида, темир йўлчилар 1975 йилда салкам 450 миллион тонна юк ташиб бериш вазифасини бажаришлари лозимлигини таъкидлади. Савдо флотининг иш ҳажми 1970 йилдаги 1,9 миллион тоннадан 1975 йилда 3,5 миллион тоннага етказилиши керак.

Шундан кейин П. Ярошевич хўжалик фаолиятини такомиллаштириш, ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш проблемаларига ўтиб, материаллардан ва энергетика ресурсларидан фойдаланиш резервларини янада активроқ қидириб топиш зарурлигини таъкидлади.

Докладчи Польша ташқи савдосини ривожлантириш масалаларига тўхталиб ўтди. 1975 йилда ташқи савдо обороти тахминан 57 процент кўпаяди, деди докладчи. Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатларнинг социалистик иқтисодий интеграциясини ривожлантириш программаси биз учун айниқса қимматли ва фойдалидир, деди П. Ярошевич. Бизнинг Совет Иттифоқи билан иқтисодий муносабатларимиз интернационал бирдамлик, ҳамкорлик ва қардошларча ўзаро ёрдам намунасидир. Биз бунга неча марталаб ишонч ҳосил қилганмиз. СССР билан муваффақиятли равишда ривожланиб бораётган иқтисодий ҳамкорлик — Польшада индустрлаштиришни кучайтириш ва фан-техника революциясини ривожлантириш гаровидир.

П. Ярошевич бошқарув методларидаги ўзгаришларга тўхталиб Марказий Комитетнинг Сиёсий бюроси иқтисодий проблемаларга ёндошишни сифат жиҳатидан ўзгартирганлигини уқтириб ўтди. Ҳозир сиёсий бюро мукаммал лойиҳалар, анализлар ва маслаҳатлашувлар асосида олимларнинг экспертизаларини ва практикларнинг фикрларини эътибор бериб ўрганиш асосида мамлакатни ривожлантиришнинг энг муҳим комплекс проблемалари хусусида ўз фикрини баён қилиб бермоқда.

Биз 1971 йилги топшириқларни бажариш соҳасидаги қийин имтиҳондан ўтиб, шу съездга келдик, деди П. Ярошевич. Йил муваффақиятли ўтди ва бутун беш йиллик вазифаларини бажариш учун яхши муқаддима бўлди. Сеймга тақдим этилган 1972 йилги план ва бюджет лойиҳасида саноат маҳсулоти ишлаб чиқаришни 7 процент, қишлоқ хўжалигининг ялпи маҳсулотини 4,6 процент кўпайтириш кўзда тутилган. Натижада миллий даромад 6,1 процент кўпайиши керак, бу эса шаҳар ва қишлоқ меҳнаткашларининг турмуш шароитини яхшилаш йўлида олға томон янги катта қадам қўйишни таъминлайди.

Биз шунга аминмизки, деди пировардида П. Ярошевич, ишчилар синфи, қишлоқ хўжалик меҳнатчилари ва зиёлилар, бирлашмалар ҳамда идораларнинг меҳнаткаш коллективлари план топшириқларини ошириб бажариш, маҳсулот ишлаб чиқаришни кўпайтириш ва ижтимоий мақсадларни амалга ошириш керакли маблағларни тежаб бериш учун худди бу йилдагидек бутун куч-ғайратларини ишга соладилар.

Бизнинг фаолиятимиз қулай халқаро шароитларда ўтмоқда. Биз тинчликнинг асосий кучи бўлган социалистик ҳамдўстлигимиз бирлигини мустаҳкамлаш йўли билан пролетар интернационализми руҳида ана шу қулай шароитларни ривожлантиришга актив кўмаклашмоқдамиз.

Ўзимизнинг энг яхши, синалган дўстимиз — Советлар мамлакати билан иттифоқ, бошқа қардош социалистик мамлакатлар билан бирлик ва самарали ҳамкорлик — бизнинг ишончли таянчимиздир. Биз эртанги кунга ишонч туйғуси билан, халқ Польшасининг бутун 27 йиллик тажрибаси билан тасдиқланган социалистик ривожланиш йўлининг тўғрилигига ғоят амин бўлган ҳолда меҳнат қилмоқдамиз.

А. Н. КОСИГИН НОРВЕГИЯДА

ОСЛО, 7 декабрь. (ТАСС махсус мухбири). Бугун бу ердаги ҳукумат биносида СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин билан Норвегия бош министри Т. Браттели ўртасида музокаралар бўлиб ўтди.

Ошкора ва дўстона вазиятда ўтган музокаралар давомида Совет Иттифоқи билан Норвегия ўртасидаги муносабатларни ривожлантириш масалалари муҳокама қилинди, шунингдек ҳозирги халқаро аҳволнинг иккала томонни қизиқтирувчи проблемалари юзасидан фикрлашиб олинди.

Совет томонидан музокараларда СССР ташқи ишлар министрининг ўринбосари А. А. Смирнов, СССРнинг Норвегиядаги элчиси С. К. Романовский ва бошқа расмий кишилар қатнашдилар. Норвегия томонидан музокараларда ташқи ишлар министри А. Каппелен, савдо ва кемачилик министри П. Клеппе, Норвегиянинг СССРдаги элчиси Ф. Якобсен ва бошқалар иштирок этдилар.

Музокаралар тамом бўлганидан кейин Совет—Норвегия хужжатларини имзолаш тантанали маросими бўлди.

СССР билан Норвегия ўртасидаги консуллик конвенциясини СССР ташқи ишлар министрининг ўринбосари А. А. Смирнов ва Норвегия ташқи ишлар министри А. Каппелен имзоладилар.

Чегарадаги «Гренсе-Якобс» (Вориеми) ва Пасвик (Пациоки) дарёларида балиқ овлашни тартибга солиш ва балиқ запасларини муҳофаза қилиш тўғрисидаги битим, шунингдек, СССР билан Норвегия ўртасида маданий ва илмий ҳамкорлик қилишнинг 1972—1973 йилги программаси ҳам имзоланди.

Шундан кейин СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин матбуот конференцияси ўтказди. Совет ҳукуматининг бошлиғи норвеж ва чет эл журналистлари ҳузурида гапириб бундай деди:

Бизнинг Норвегияга қилаётган визитимиз бугун тугайди. Шу сабабли биз Норвегияда бўлишдан ҳамда бош министр Браттели, ҳукумат аъзолари ва Норвегиянинг расмий доиралари вакиллари билан учрашувдан олган таассуротларимиз тўғрисида бир неча сўз айтмоқчимиз.

Ҳозиргина биз Норвегия бош министри ва Норвегия ҳукуматининг бошқа аъзолари билан шу кунларда ўтказилган фикрлашувларимизнинг якунлари тўғрисида Совет—Норвегия қўшма ахборотини қабул қилдик. Шунингдек СССР билан Норвегия ўртасидаги консуллик конвенциясини, чегара дарёларида балиқ овлаш режими тўғрисидаги битимни ҳамда маданий ва илмий ҳамкорлик қилишнинг 1972—1973 йилги программасини имзоладик.

Биргаликда қилинган иш натижаларини ижобий баҳолаш учун ҳамма асослар бор, деб ўйлаймиз. Норвегия бош министри Т. Браттели билан, стортинг раиси Б. Ингвалдсен ва Норвегиянинг бошқа давлат арбоблари билан ўтказган суҳбатларимизни таърифлаганда, биз халқаро проблемалар хусусида ҳам, шунингдек икки томонлама муносабатлар масалалари хусусида ҳам ўтказилган фикрлашувлар шубҳасиз фойдали бўлганини айта оламиз. Иккала томон Совет — Норвегия муносабатларини янада ривожлантириш манфаатлари, шунингдек Европадаги хавфсизлик ва тинчликни мустаҳкамлаш манфаатлари йўлида мамлакатларимиз ва халқларимиз ўртасидаги ўзаро фойдали ҳамкорликни кенгайтириш истагида эканлигини муҳокама қилинган масалаларнинг доираси ва шу муҳокамада ҳукм сурган вазият кўрсатиб берди.

Норвегия ҳукумати ҳозирги вақтда кескинликни янада юмшатиш учун жуда катта аҳамиятга эга бўлган масалага — Умумевропа кенгашини чақириш масаласига амалий муносабатда бўлаётганлигини биз зўр мамнуният билан қайд қилдик.

Иккала мамлакатимиз ўз мамлакатларимизнинг ҳар томонлама ҳамкорлигини янада ривожлантириш ва кенгайтиришнинг амалий йўлларини қидириб топишга ва шу йўллардан фойдаланишга интилаётганлигини ҳам биз ана шундай зўр мамнуният билан қайд қиламиз.

Бўлиб ўтган музокаралар давомида биз Совет Иттифоқи билан Норвегия вакиллари бир қанча ғоят муҳим соҳаларда Совет — Норвегия ҳамкорлиги тўғрисида битим тузиш учун яқин келажакда музокаралар бошлайдилар, деган битимга келдик. Бу ўринда мен кемалар қатнови, автомобиль йўлларида юк ташиш тўғрисидаги битимларни ва ниҳоят иқтисодий ҳамда илмий-техникавий ҳамкорлик тўғрисидаги битимни назарда тутаман. Бу битимнинг рўёбга чиқарилиши Совет — Норвегия савдосини кенгайтириш имкониятларини ўз ичига олиши шубҳасиз.

Совет ва Норвегия ҳукуматлари ўз алоқаларини давом эттиришларини ҳам мамнуният билан таъкидлаб ўтмоқчиман. Совет Иттифоқига расмий визит билан бориш тўғрисида Норвегия бош министрига биз топширган таклифнома қабул қилинди ва биз Браттели жанобларини ўз мамлакатимизда хурсандчилик билан табриклаб кутиб оламиз. Бу визит Совет Иттифоқи билан Норвегия ўртасидаги яхши қўшничилик муносабатларини ривожлантириш ва мустаҳкамлашга ёрдам беришга, шунингдек бизнинг ҳамкорлигимизни тинчлик манфаатлари йўлида кенгайтиришга хизмат қилишига аминмиз.

* * *

ОСЛО, 7 декабрь. (ТАСС). А. Н. Косигиннинг Норвегияга қилган расмий визитида унга ҳамроҳ бўлган Совет делегациясининг аъзолари — Эстония ССР Министрлар Советининг Раиси В. И. Клаусон, Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Раиси Н. Ж. Худойбердиев ва бошқалар бугун Мосс шаҳрига бордилар. Бу — Норвегиянинг йирик саноат маркази бўлиб, бу ерда ёғочсозлик, шиша, металлургия корхоналари жойлашган. Моссанинг кемасозлик саноати айниқса машҳурдир.

Совет Иттифоқидан келган меҳмонларнинг Мосс шаҳрига қилган сафарида саноат министри Ф. Лиед, транспорт ва алоқа министри Р. Стейн уларга ҳамроҳ бўлишди.

* * *

ОСЛО, 7 декабрь. (ТАСС махсус мухбири). Бугун СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин Ослодан Ватанига жўнаб кетди.

Форнебю аэродромида Норвегия бош министри Т. Браттели ва Норвегия ҳукуматининг бошқа аъзолари, Осло шаҳар маъмурларининг вакиллари, чет эл элчихоналарининг бошлиқлари, журналистлар А. Н. Косигинни ва унинг ҳамроҳларини узатиб қолдилар.

Кузатувчилар орасида СССРнинг Норвегиядаги элчиси С. К. Романовский, совет элчихонасининг дипломатия состави бор эди.

Аэродромда фахрий қоровул саф тортиб турди ва СССР билан Норвегиянинг давлат гимнлари ижро этилди.

* * *

СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин бугун самолет бортидан Норвегия бош министри Т. Браттелига телеграмма юборди.

Меҳмондўст Норвегия территориясидан кетаётиб, дейилади телеграммада, бош министр жаноблари, Норвегия ҳукумати ва халқи бизни илиқ қабул қилганлиги учун самимий ташаккур изҳор этишга руҳсат бергайсиз. Сиз ва сизнинг шерикларингиз билан олиб борилган музокаралар мамлакатларимиз ўртасида яхши қўшничилик ва ҳамкорликни янада ривожлантиришга кўмаклашади, деб ишонч билдираман. Норвегия халқига ва шахсан сизга муваффақиятлар ҳамда бахт-саодат тилайман.

МАОИЗМНИНГ ҒОЯВИЙ-СИЁСИЙ МОҲИЯТИ ТЎҒРИСИДА

Халқаро ҳаётнинг ва жаҳон коммунистик ҳаракатининг асосий масалалари юзасидан хитой раҳбарлари илгари сурган ғоявий-сиёсий платформа социализмга, марксизм-ленинизмга тамомила душман эканлигини жаҳон ривожининг ва Хитойдаги воқеаларнинг бориши жуда равшан кўрсатиб турибди.

Маочиларнинг назарий ва амалий фаолияти, уларнинг революцион кучларни парчалаб юборишга қўйган умидлари, улуғ давлатчилик гегемончилик режалари антиимпериалистик курашга, жаҳон коммунистик ва ишчилар ҳаракатига, демократия ва халқларнинг миллий озодлиги курашларига, бутун социализм ва инсониятнинг социал тараққиёти ишига катта зарар етказмоқда. Марксчи-ленинчилар маоизмга кескин зарба бериш билан бирга унинг ғоявий-сиёсий моҳиятини, социал илдизларини батамом очиб ташлашни зарур деб ҳисоблайдилар. КПСС Марказий Комитети номидан партия XXIV съездида ўртоқ Л. И. Брежнев қилган докладда, коммунистик ва ишчи партияларнинг 1969 йил июнида Москвада ўтказилган халқаро Кенгашида сўзлаган нутқида, Кенгашнинг кўпгина бошқа қатнашчилари нутқларида, бир қанча қардош партияларнинг съездларида бу масалаларга катта эътибор берилди. Жаҳон коммунистлари бу масалаларни таҳлил қилиш соҳасида жиддий иш олиб бордилар ва олиб бормоқдалар.

* * *

Маочиларнинг ҳукмрон ўзаги бир-бирига алоқадор, Маога ва унинг яқин кишиларига бирон-бир тарзда тобе бўлган анча тор доирадан иборат. Бу группа ўзининг ҳақиқий эътиқодларини ва мақсадларини қаттиқ яшириб, маоизмни «ҳозирги шароитда марксизмни ривожлантириш»дан иборат қандайдир бир нарса қилиб кўрсатишга уринмоқда. Афтидан, Мао ва маочилар тўдаси ҳозирги Пекин режимининг социал таянчи тўғрисидаги масалани чалкаштириб юбориш учун ана шундай ниқобга муҳтож бўлиб қолган.

Мао Цзэ-дун группасининг идеологияси ва сиёсатини, унинг тарихи ва ҳозирги позицияларини анализ қилиш шуни кўрсатадики, маоизм эндиликда миллатчилик кайфиятидаги нопролетар, майда буржуа унсурларга, Хитой жамиятининг кўп жиҳатдан ўзининг синфий қиёфасини йўқотган қатламларига таянмоқда.

Мао Цзэ-дун группаси ўтмишда ҳам майда буржуа миллатчилик оқимидан иборат бўлган эди. Бироқ турли социал кучларни империализмга қарши курашга бирлаштириш зарур бўлган миллий озодлик кураши босқичида унинг нопролетар моҳияти унчалик равшан кўринмаган эди. Хитойда халқ ҳокимияти ғалаба қозонганидан кейин туб социал-иқтисодий ўзгаришлар вазиятида маоизмнинг илмий коммунизмдан принципиал тафовутлари кўрина бошлади. Майда буржуа идеологияси ва психологиясининг пролетар фронтига тазйиқи революция шароитларида ва айниқса эски ижтимоий муносабатлар кескин парчалаб ташланадиган социализм қуриш жараёнида жуда кучайиб кетишини кўп мамлакатларнинг тажрибаси кўрсатади. Айни шундай бурилиш даврида майда буржуа раҳбарлари майда буржуача революционликдан жамиятга пролетар раҳбарлигига қарши кураш позициясига ўтиб оладилар. Хитойда ҳам ана шундай бўлди.

Маоизм тўғрисидаги адабиётда маоизм асрлар давомида Хитой аҳолисининг жуда катта кўпчилигини ташкил қилиб келган ва ҳозир ҳам ташкил қилиб турган ривожланмаган, қолоқ деҳқонлар оммаси манфаатларини ифодалайдиган идеологиядир, деган фикрга тез-тез дуч келинади.

Бу фикрга қўшилиб бўлмайди. Бу фикрга қўшилиш маочиларнинг деҳқонлар қиёфасида жуда кенг социал базаси бор деган фикрни эътироф қилишни ва шу тариқа моҳият эътибори билан халққа қарши бўлган Мао сиёсати учун жавобгарликни деҳқонлар зиммасига юклашни билдирган бўлур эди.

Маоизмни барча деҳқонлар қарашларининг ифодаси деб билиш деҳқонларнинг майда буржуача, ибтидоий-анархистик хурофотларини уларнинг туб ҳаётий манфаатлари билан тенглаштириб қўйиш бўлур эди. Аслини олганда, марксизм-ленинизм замиридан чекинмай туриб «маданий революция», партия, касаба союз, комсомол ташкилотларини тор-мор қилиш, социалистик демократияни тугатиш деҳқонларнинг туб манфаатларини ифодалайди, деб даъво қилиб бўладими ахир? Ўз-ўзидан равшанки, бундай даъво қилиб бўлмайди.

Маоизм билан Хитой деҳқонларининг идеологияси ўртасидаги боғланишни бевосита боғланиш деб бўлмайди. Бу боғланиш мураккаб ва зиддиятли характерга эга, бинобарин, майда буржуача миллатчи ижтимоий-сиёсий оқим бўлган маоизмнинг синфий моҳиятини ҳисобга олиш асосидагина бу боғланишни тўғри тушуниш мумкин.

Маркс билан Энгельс деҳқонларнинг социал жиҳатдан бир хил эмаслигини ва иккиёқлама табиатини кўрсатиб берган эдилар, уларнинг хурофоти билан заковатини, уларнинг ўтмиши билан келажагини, уларнинг майда мулкчилик чекланганлиги билан меҳнаткаш синф сифатида эксплуататорларсиз ва текинхўрларсиз янги ҳаёт учун курашда революцион пролетариат билан иттифоқ бўлишга табиий интилишини бир-биридан фарқ қилишни ўргатган эдилар. Ленин майда буржуа реакциясини танқид қилганида гўё ҳамма деҳқонларни ҳам шу қаторга қўшиб юборди, деган уйдирма гапларни марксизм душманлари тарқатган эдилар. Ленин ана шундай сохтакорларга зарба бериб бундай деди: «Мен майда буржуа стихияси ҳақида гапирганимда меҳнаткаш деҳқонларга ҳужум қилганим йўқ. Меҳнаткаш деҳқонларни бир гомонга қўйиб қўйилик — гап у ҳақда бўлаётгани йўқ. Лекин деҳқонлар орасида меҳнаткаш деҳқонлар бор ва майда мулкчи сифатида бошқалар ҳисобига яшаётган майда буржуа деҳқон ҳам бор; меҳнаткаш деҳқонларни эса бошқалар эксплуатация қилмоқдалар, лекин у ўз ҳисобига яшашни хоҳлайди» (В. И. Ленин Асарлар, 27-том, 321-бет, 4-нашр).

Деҳқонларнинг ҳаёти ва фаолиятидаги жуда ўткир зиддиятларни Маркс ҳам, Ленин ҳам кўп марталаб таъкидлаган эдилар. Бу деҳқонлар бир хил шароитларда эксплуататорларга қарши стихияли ва актив курашга отлансалар, бошқа бир хил шароитларда ё ўзларини итоаткорлик билан ўққа тутиб берар, полиция маъмурларининг жабр-зулмига итоат қилар, ёҳуд ҳатто реакцион чиқишларнинг таянчи бўлиб қолар эдилар.

Бу гап кўп жиҳатдан Хитой деҳқонларига ҳам тааллуқлидир. Хитой деҳқонлари феодализм ва патриархалчилик шароитлардаёқ кўп қатламли синф бўлиб ва шу сабабли жуда тарқоқ синф бўлиб таркиб топган эди. Хитой деҳқонларининг жуда кўпчилиги ваҳшиёна эксплуатацияга дучор бўлган ва улар кўпинча очликда яшаган. Ҳокимларнинг шахсга сиғиниш, авлодларнинг анъаналарига таъзим қилишдан иборат феодал идеологияси туфайли маънавий асоратга солинган, саводсиз ва тарқоқ бўлган Хитой деҳқонларининг асосий оммаси кўп йиллар мобайнида маъмурларга бениҳоя итоатгўй, гўла тобе бўлиб келганлар. Хитой деҳқонларининг қолоқлиги ва патриархалчилиги миллий маҳдудликнинг ва миллатчилик қарашларининг муҳим манбаи бўлди.

Айни вақтда Хитой деҳқонларининг бой революцион анъаналари ҳам бор. Улар помешчикларга қарши неча марталаб кескин курашга кўтарилганлар. Аслида, деҳқонлар миллий озодлик курашида ҳам, революцияда ҳам революцион армияларнинг асосий қисмини ташкил этганлар. Хитой деҳқонлари кооперативлаштириш йўлига, қишлоқни социалистик ривожлантириш йўлига анча тез ўтиб олди. Деҳқонларнинг айни шу оммаси ишчилар синфининг ва унинг авангарди — марксчи-ленинчилар партиясининг раҳбарлигида чинакам социалистик йўлдан ривожланиш гаштанаси учун курашда актив куч бўлиб қолиши мумкин эди. Лекин, афсуски, бундай бўлмади. 50 йилларнинг охирларидан бошлаб, айниқса, «катта сакраш», сўнгра эса «маданий революция»ни амалга ошириш давомида ишчилар синфининг ташкилотларига ва партияга қаттиқ зарба берилди. Партия кўп жиҳатдан ишчилар синфи ва деҳқонлардан ажралиб қолди, ишчилар синфи эса онгли равишда пароканда қилиб юборилди. Деҳқонларга келганда, уларнинг катта қисми маочиларнинг сохта революцион шиорларининг қурбони бўлди. Террор йўли билан қўрқитилган деҳқонларнинг бошқа бир қисми эса гарчи «маданий революция»ни қабул қилмаган бўлса-да, лекин унга ошкора қаршилик кўрсатишга журъат қила олмади.

Маоизм шаклланаётган ва ривожланаётган жараёнда шаҳар майда буржуазиясининг — нисбатан кўп сонли ҳунармандлар, косиблар, майда савдогарлар, майда корхона эгалари армиясининг сиёсий ва мафкуравий таъсирини бошдан кечирди. Бу социал қатлам феодал Хитой шароитларидаёқ вужудга келган бўлиб, уларнинг кўпчилик оммаси консерватизм қарашлари, миллатчилик назарияларни билан ажралиб турар эди.

Бироқ шаҳардаги майда буржуазия ҳам нуқул реакцион оммадан иборат эмас. Уларнинг анчагина қисми Хитой революциясида актив қатнашди. Ишчилар синфининг раҳбарлик роли шароитида улар ҳам халқнинг мутлақо кўпчилиги билан бирга социалистик йўлдан бориши мумкин эди.

Хитой революциясининг фожиаси шундан иборатки, икки йўлнинг — пролетарча интернационал йўл билан майда буржуача миллатчилик йўли ўртасидаги курашнинг муайян босқичида миллатчилик йўли устун бўлиб қолди. Шундай шароитда партия майда буржуача стихия тазйиқига қарши тура олмади ва ишчилар синфининг раҳбарлик ролини таъминлай олмади.

Хитойда миллий буржуазия ҳануз сақланиб қолган эди. Миллий буржуазия «маданий революция» йилларида репрессияга учрамади. Маочиларнинг ўзлари эътироф қилиб айтганидек, эксплуататор синфларнинг 50 миллион кишидан ортиқ вакиллари хўжаликни бошқаришда муҳим лавозимларни эгаллаб турибдилар ва мамлакат экономикасига ҳамда сиёсий ҳаётига таъсир ўтказмоқдалар. Миллатчилик идеологиясининг тарғиботчилари ва буюк хончилик шовинизмининг тарафдорлари бўлган миллий буржуазия унсурлари маочиларнинг миллатчилик ғояларини ва ҳаракатларини қўллаб-қувватламоқдалар.

Маочиларнинг ишчилар синфига муносабати — алоҳида мураккаб масаладир. Улар сўзда ишчилар синфининг ва Коммунистик партиянинг раҳбарлик роли тўғрисида, пролетариат диктатураси ҳақида, пролетар революционлиги тўғрисида ва шу кабилар ҳақида тинимсиз жар солмоқдалар. Бироқ маочиларнинг идеологияси ва сиёсати, аслини олганда, пролетариатга қарши характерга эга. Лекин улар сафсатавозлик воситаси билан ишчиларнинг муайян қатламларидан ўз мақсадлари йўлида фойдаланишга уринмоқдалар.

Маълумки, Хитой ишчилар синфи бир хил эмас, унинг кўпчилиги яқиндагина социализм ва интернационализм сабоғини ола бошлаган кечаги деҳқонлардан иборат. Лекин унинг жуда кўп революцион анъаналарга эга бўлган жанговар ўзаги бор. «Маданий революция» воқеалари шуни кўрсатдики, айни ишчилар синфининг ана шу жанговар ўзаги хунвейбинлар томонидан тор-мор қилина бошланган партия ташкилотларига ёрдамга келди. Маочилар корхоналарда «маданий революция»ни ўзлари истаганча кенг авж олдиришга эриша олмадилар. Гарчи Хитой ишчилар синфи ҳали сон жиҳатидан нисбатан оз бўлса ҳам (мамлакат аҳолиси 700 миллиондан ортиқ бўлишига қарамай, ишчилар синфининг кадрлар состави 10 миллион кишидан сал ошади), у Хитой революциясининг ва Хитойдаги социализм ишининг энг асосий таянчи бўлиб келди ва шундай бўлиб қолади. Маоизмни Хитой ҳаётига ёйиш ва қарор топтиришга йўл қўймай турган реал куч ҳам ана шу ишчилар синфидир.

Хитойнинг ижтимоий-сиёсий ҳаётида ҳамиша актив роль ўйнаб келган ҳарбий-офицер доиралари маоизмни юзага келтириш ва ривожлантиришда катта таъсир ўтказдилар.

Маълумки, Хитой тарихида милитаризм асрлар давомида нисбатан мустақил куч бўлиб, сиёсий ҳаётга актив аралашиб келган. Революцион уруш давомида кўп офицерлар курашаётган халқ томонига ўтганлар. Империализмнинг, помешчиклар ва компрадор буржуазиянинг душманлари бўлган бу ҳарбийларнинг кўпчилиги барибир интернационалистлар ҳам, айниқса марксчилар ҳам бўлиб қолмадилар. Кўпгина ҳарбийлар Коммунистик партия сафига киришди, лекин уларнинг фақат бир қисми марксча-ленинча тайёргарлик кўриб, революцион чиниқиш сабоғи олди. Кейинчалик бу кишилар тозалаш қурбони бўлди, армиядаги жуда кўп сидқидил интернационалистлар, социализмнинг ҳақиқий тарафдорлари ҳайдаб юборилди. Мао Цзе-дун ўзига шахсан садоқатли ва миллатчилик кайфиятида бўлган кадрларга таяниб, армияни ислоҳ қилди, унга миллатчилик ва буюк давлатчилик шовинизми руҳини, кўр-кўрона итоаткорлик ва ўз шахсини илоҳийлаштириш руҳини сингдира бошлади.

Шу билан бирга Мао Цзе-дун ва унинг атрофидаги кишилар армиядан, айниқса унинг миллий озодлик уруши алангасидан ўтган революцион кадрлар ўзагидан хавфсирамоқда. Ички контрреволюциягагина эмас, халқаро империализмга ҳам қарши кураш тажрибасига ва шонли революцион анъаналарга эга бўлган Хитой Халқ озодлик армияси кадрлар команда составининг катта қисми маочиларнинг халқ армиясини бутун Хитойнинг жандармига, халққа қарши ва уни бостиришга қаратилган кучга айлантириб юбораётганлигига бефарқ қараб тура олмаслиги табиий. Гарчи «маданий революция» машмашаларига армияни жалб қилиш маочилар режимини мустаҳкамлаш имконини берган бўлса ҳам, лекин шу билан бирга Хитой Халқ озодлик армиясини бу ишга тортиш Хитой армияси ичидаги ғалаёнларни кучайтиришга, ҳарбий хизматчиларнинг бир қисмини «улуғ дарға» донолиги тўғрисидаги хом хаёллардан ва унга бўлган фанатик ишончдан воз кечишига олиб келди, кўпгина ҳарбий хизматчиларнинг Мао Цзе-дун ва унинг атрофидаги кишилар олиб бораётган халққа қарши йўлнинг халокатли эканлигини ўз тажрибасида кўриш ва бунга ишонч ҳосил қилиш имконини берди. Шу сабабли эндиликда армия маочиларга қарши кайфиятнинг хатарли манбаи бўлиб қолганлиги табиийдир. Шунинг учун ҳам ҳозирги вақтда маочилар кўпгина ҳарбий кадрларни кетма-кет тозалашдан ўтказиб, репрессияларга дучор қилмоқдалар. Хитой халқ озодлик армиясидаги Маога қарши ҳаракатни мурғаклигидаёқ бостириб ташлашга уринмоқдалар.

Партия ва давлат органлари контроли остидан чиқариб олиниб, Мао ва группасининг гегемончиликдан иборат шовинистик даъволарига хизмат қилдирила бошланган армия «маданий революция» авж олдирилмасдан аввалоқ ўзига ажратилган ролни бажаришга, бутун ижтимоий ҳаётни ҳарбийлаштириш мақсадида «революционлаштириш» деган сохта шиор остида ўтказилган ишга, мамлакатда ҳарбий бюрократик диктатурани ўрнатишга тайёрлаб қўйилган эди. Бироқ армия ҳал қилувчи роль ўйнаган «маданий революция» ўтказиб бўлингандан кейин Мао армия раҳбарларига зарба берди, энди Линь Бяо ХКП IX съездида эълон қилинганидек Маонинг «вориси» деб ортиқ тилга олинмаётир.

Гарчи Пекиндагилар Маонинг бу найранги тўғрисида ҳеч нарса демасликни афзал кўраётган бўлсалар ҳам, лекин бу найрангнинг моҳияти равшан, чунки улар Маонинг бутун фаолиятига, маочилар тўдасининг бутун турмушига сингиб кетган ғаламусликларнинг моҳияти очилиб қолиши «буюк дарға» учун манфаатли эмаслигини тушунадилар.

Маоизм мамлакатнинг турли қатламлари кўз ўнгида бутун Хитой аҳолисининг ялпи миллий манфаатларини ифодалайдиган умуммиллий идеология ва сиёсий доктрина сифатида намоён бўлишни даъво қилмоқда. Бунда миллатчилик мақсадлари ҳаммани бирлаштирувчи дастак сифатида илгари сурилмоқда. Синфлардан «устун» бўлиб олишга, ўз худбинлик манфаатларини умуммиллат манфаатлари қилиб кўрсатишга уринадиган майда буржуазиянинг табиати ана шундай.

Пекин раҳбарлари ўзларининг майда буржуача синфий моҳиятини эҳтиёткорлик билан яшириб келмоқдалар, пролетариатнинг заифлиги ва уюшмаганлигидан фойдаланиб, турли синфлар ўртасида ҳийлакорлик қилишга уринмоқдалар. Бу тактика маоизмнинг синфий табиатини билиб олишни қийинлаштиради, синфий жиҳатдан хилма-хил ва сиёсий жиҳатдан беқарор унсурларни ўз тарафига оғдириш воситаси бўлиб хизмат қилади.

Маркс билан Ленин бундай тактикани бонапартизм деб атаган эдилар. Бонапартизм ҳам революциядан ўсиб чиққанидек, уни ҳимоя қилиши лозим бўлганидек кўринса-да, амалда ҳамиша буржуа ёки майда буржуа реакциясига хизмат қилган эди. Ленин пролетариатга қарши сиёсатни ниқоблашдан иборат бўлган керенскийчиликни энг янги даврдаги бонапартизмнинг намуналаридан бири қилиб кўрсатган эди. Ленин бонапартизмни фош қилиб, унинг ҳарбийларга таяниш, синфлар ўртасида ҳийлакорлик қилиш, ашаддий социал ва миллатчилик, сафсатабозлик сингари белгиларини таърифлаб берди.

Маоизм сиёсати ва тактикасида бонапартизмга ўхшайдиган ва Хитойнинг ўзига хос безагидаги кўпгина белгилар борлигини анализ кўрсатиб турибди. Булар: биринчидан, Маога содиқ армия доиралари; иккинчидан, турли социал кучларга, баъзан бир-бирига тамомила карама-қарши бўлган ана шундай кучларга таяниш, синфлар ўртасида ҳийлакорлик ишлатишга умид боғлаш, гоҳ бир хил социал группалардан, гоҳ бошқаларидан, гоҳ ўқувчилар ва студентлардан, гоҳ ишчи-ёшлардан ва айниқса майда буржуа, қолоқ деҳқон аҳолиси қатламларидан, люмпен-пролетар унсурлардан ва шу сингарилардан фойдаланишга интилиш; учинчидан, ашаддий социал ва сиёсий сафсатабозлик: энг революцион шиорларни тарғиб қилиш ва реакцион-шовинистик сиёсат ўтказиш, оғизда пролетар йўлини ҳимоя қилишга даъват этиш ва амалда ички ва ташқи сиёсатда бу йўлдан юз ўгириш, оғизда оммага таяниш ва амалда оммани бостириш ана шундай белгилардир.

Олий раҳбарни илоҳийлаштиришни, кенг омманинг ҳукмрон шахсга кўр-кўрона ишонишини К. Маркс бонапартистик кўринишлар қаторига қўшган эди. Мао Цзэ-дун ўз шахсини улуғлаш учун, ўз қарашларини кўз-кўз қилиш учун жуда кўп куч-ғайрат сарфлади, ўзига шахсан ёқадиган кишиларни партиядаги, армия ва давлат аппаратидаги энг муҳим лавозимларга тайинлаб қўйди.

Ҳозир Хитойда тарғиб қилинаётган ҳамда жамиятнинг майда буржуа ва люмпен-пролетар қатламлари кайфиятлари ва эҳтиёжларига ҳамоҳанг бўлган «казарма коммунизми» системаси маочиларнинг гегемонистик интилишларига мос келади, чунки бу система халқаро майдондаги улуғ давлатчилик, авантюристик планларига эришиш манфаатлари йўлида мамлакат хўжалигини ва бутун ҳаётини милитарлаштиришда маочиларга ёрдам беради.

Маоизмнинг моҳиятини тушуниш учун унинг тарихий ва ғоявий-назарий манбаларини кўздан кечириш жуда муҳимдир. Хитойда феодализм ва милитаризмнинг узоқ вақт давом этган ҳукмронлиги, иқтисодий ва маданий қолоқлик, ижтимоий-социал муносабатларнинг ривожланмаганлиги, пролетариатнинг озлиги ва майда буржуа унсурларнинг мутлоқ кўпчиликни ташкил этганлиги Хитойдаги революциянинг ривожи учун алоҳида қийинчиликларни келтириб чиқарди.

Милитаристларнинг одатга кўра мамлакатни бошқаришда иштирок этиб келганлиги, кўп асрлар давомида конфуцианчиликнинг энг реакцион томонларидан бири бўлган олий ҳукмрон шахсга сиғиниш кенг ёйилганлиги илоҳийлаштирилган ҳукмрон бошчилигидаги ҳарбий бюрократик режимни ўрнатишни осонлаштирди.

Маочилар улуғ давлатчилик-шовинистик кайфиятларини тарқатиш учун тарихий ва демографик фактларни рўкач қилишдан фойдаландилар. Хитойнинг бой тарихий анъаналари борлиги маълум. Узоқ вақт давомида Хитой Шарқий Осиёда етакчи мавқени эгаллаб турган. Хитой қадимий маданият мамлакати, Хитой халқи — дунёда энг кўп халқ. Нисбатан юқори маданиятнинг мавжудлигидан Хитойнинг феодал ҳукмдорлари хитойларнинг устунлиги тўғрисидаги шовинистик қарашларни тарғиб қилиш учун фойдаланганлар. Бошқа ҳамма миллатлар ёввойи, ваҳший халқлар деб, «ваҳшийлар» эса Хитойнинг қадимий душманлари деб эълон қилинган. Хитой дунёнинг маркази деган тасаввур мамлакатда неча минг йиллардан бери ҳукм суриб келган. Хитойча этноцентризм ана шундай таркиб топган, сўнгра у буюк хончилик шовинизми аломатларига эга бўлиб қолган.

Империализмга қарши кураш даврида миллатчилик миллий озодлик ва социал тараққиёт учун курашувчи прогрессив кучларнинг идеологик қуроли бўлиб келган. У Хитой аҳолиси жуда кенг табақаларини жипслаштириш ва бирлаштиришнинг идеологик негизи бўлиб, айрим ҳолларда синфий манфаатларни социал табақалаштириш ва фарқ қилишни иккинчи ўринга суриб келган. Хитойдаги антиимпериалистик, демократик революция ғалаба қозониб, у социалистик революцияга ўсиб ўтганидан кейин миллатчилик миллатнинг чет эл капиталига қарши, миллий мустақиллик учун курашида ундаги прогрессив кучларни жипслаштиришнинг идеологик асоси сифатида ўз ролини ўйнаб бўлди. Хитой жамиятида миллатчилик билан интернационализм ўртасида жуда ўткир кураш қизиб кетди.

Ҳозирги шароитда буюк хончилик шовинизмига айланиб кетган Хитой миллатчилигини ҳокимият тепасида турган Мао Цзэ-дун группаси тўла-тўкис ўз қуролига айлантириб олди. Буюк хончилик шовинизми антисоветизмнинг асосий мотиви ҳамда социалистик ҳамдўстликка, жаҳон коммунистик, ишчилар, антиимпериалистик ҳаракатига қарши маочилар олиб бораётган бузғунчилик фаолиятининг асосий мотиви бўлиб қолди.

* * *

Маочилар учун марксизм-ленинизм принциплари ётдир. Лекин улар ҳозир дунёда жаҳон халқларининг эътиборини ўзига торта оладиган бошқа биронбир идеология йўқлигини жуда яхши тушунадилар, шу сабабли маочилар марксизм-ленинизмни мослаштириш ва «ривожлантириш», уни ўзига маъқул тарзда ўзгартириш ва шу тариқа уни ўзининг буюк хончилик, гегемончилик планларига эришиш қуролига айлантириш ҳуқуқини монополия қилиб олишга қарор бердилар.

Аввал бошда бу марксизм-ленинизмни Хитойнинг ўзига хос шароитларида «ижодий қўлланиш» деган формула билан таърифланди. Бу иш Лениннинг Шарқ халқлари Маркс ғояларини ҳаётга татбиқ қилишнинг ўз формаларини топиб олишлари лозим, деган кўрсатмаларини амалга ошириш байроғи остида қилинди. Кейинчалик «хитойлаштирилган марксизм» формуласи пайдо бўлди. Бу формулани айрим марксистлар Хитойнинг ўзига хос шароитларида революцияни ривожлантириш ва социализмга ўтиш йўлларини ижодий излаш жараёни деб узоқ вақтгача ҳисоблаб келдилар. Лекин маочилар бу формулани ўзларича тушунар эдилар. Улар учун бу формула марксизмни ўзларининг миллатчилик режаларига ва мақсадларига мослаштиришда муҳим қадам бўлган эди. Мао Цзэ-дун ғоялари Шарқдаги ҳамма мамлакатлар учун марксизмнинг талқинидан иборат деган даъво пайдо бўлганидан кейин бу формуланинг ҳақиқий моҳияти равшан кўриниб қолди. Шу тариқа «Осиёча марксизм» концепцияси вужудга келди. «Маданий революция» даврида ва ХКПнинг IX съездида Мао ҳамма халқларнинг устози, бутун дунё коммунистик ҳаракатининг бирдан-бир марксист назариётчисидир, Мао ғоялари эса, илмий тафаккурнинг чўққиси, ҳозирги замоннинг марксизм-ленинизмидир деб эълон қилинганида навбатдаги қадам қўйилди. Лекин бу шиор ниқобдан бошқа нарса эмас. ХКП IX съезди қарорларининг ҳақиқий мазмуни марксизмни маоизм билан алмаштириш йўлидаги уринишдан иборат. Маочиларнинг илгари эҳтиёткорлик билан пардалаб келинган ва ниҳоятда пинҳон тутилган шовинистик, гегемончилик муддаолари ана шундай фош бўлиб қолди.

Мао Цзе-дуннинг бирдан-бир етакчи жаҳон назариётчиси ва ғоялар соҳасидаги қонунчиси сифатида эътироф қилинишига, ХКПнинг эса бутун революцион ҳаракат маркази сифатида тан олинишига эришмоқ учун маочилар йирик ва обрўли коммунистик партияларга, шу жумладан КПССга, бутун жаҳон коммунистик ҳаракатига туҳмат қилиб, улар айниб кетди, ревизионизмга берилди, империализм билан тил бириктирди, деган айбларни қўя бошладилар. Мао Цзэ-дун йўлига қўшилмаган ҳамма марксизм-ленинизмдан, революциядан, социализмдан кибр ҳаво билан четлаштирилди ва душманлар деб эълон қилинаверди. «Қўшилмаган»ларга қарши марксизм ва революционлик ниқоби остидаги сафсаталар ва шиорлар ёрдамида шиддатли кураш кучайтириб юборилди. Бу кураш ҳарбий игвогарликкача бориб етаётган ҳамма методлар орқали олиб борилмоқда.

Маоизмнинг ғоявий-назарий мазмуни нуқтаи назаридан қараганда унинг ўзи нимадан иборат?

Мао ва маочиларнинг сиёсий, иқтисодий, фалсафий, социологик, тактик қарашлари йиғиндисида жуда хилма-хил доктриналар, қарашлар, назариялар ва концепцияларнинг таъсири ҳамда эклектик қоришмаси яққол сезилиб туради.

Булар қуйидагилардан иборат:

Хитой феодал фалсафаси (асосан конфуцианчилик ва даосизм). бу фалсафанинг одатда схоластика, идеализм, ибтидоий диалектика, итоаткорлик руҳини тарғиб қилиш, императорлар ҳокимиятини мадҳ этиш, тарихдаги субъектив омил ролини бўрттириб кўрсатиш билан характерланадиган жиҳати олинади;

майда буржуа социализми, айниқса прудонизм ва унинг Гегель идеалистик диалектикасини ҳаддан ташқари вульгарлаштириши, қарама-қаршиликлар бирлигини «ёмон» ва «яхши» ҳодисаларнинг социал-иқтисодий, синфий моҳиятига қарамай, уларнинг механик йиғиндисидан иборат деб тушуниши; деҳқонларни бутун вужуди билан революцион деб кўрсатувчи майда буржуа-деҳқончилик, бироз народникчилик, бироз авангардчилик қарашлар;

Хитойнинг мумтозлигини даъво қиладиган буржуа-миллатчилик, улуғ давлатчилик-шовинистик қарашлари;

20-йиллардаги ва 30-йилларнинг бошларидаги Хитой революцион ҳаракатининг айрим даврларида бироз кўпроқ ёки озроқ даражада кенг тарқалган троцкийчилик қарашлари;

20-йилларнинг бошларида Хитойда катта таъсирга эга бўлган анархистик қарашлари; Мао Цзэ-дуннинг ўзи айтган гапларга қараганда, ўша вақтда у анархизмга анча актив берилган эди.

Марксизм-ленинизмнинг баъзи бир ғояларини Мао Цзэ-дун худди ана шу ҳамма қарашларнинг таъсири остида қабул қилган эди. Умуман марксизм-ленинизм назариясига келганда Мао Цзэ-дуннинг ўзи ҳам, унинг энг яқин тарафдорлари ҳам оммавий мақолаларни ўқиш билан чекланиб, марксизм-ленинизмни мунтазам равишда ўрганган эмаслар. Маода ҳеч қачон яхлит марксча-ленинча дунёқараш бўлган эмас.

Маочилар троцкийча қарашларни кенг равишда мослаб олиб, ундан фойдаланиб келдилар. Троцкизм сингари маоизм ҳам ижтимоий ривожланишнинг объектив қонунларини инкор қилади, ижтимоий жараёнларда субъектив омилнинг ролини бўрттириб кўрсатади. Сиёсатдаги авантюризм, экономикадаги волюнтаризм ва субъективизм уларнинг ҳар иккаласига хос хусусиятдир. Жаҳон революцион жараёни хусусида марксизмга, ленинизмга зид концепция маоизм билан троцкизмга хос белгилардир. Троцкийнинг «революцияни экспорт қилиш» назарияси билан бирга халқаро миқёсда революция проблемаларини ҳал этишнинг бирдан-бир формаси жаҳон урушидир деган формула маочиларга сафсатабозлик мақсадлари учун керак бўлиб қолди. Ниҳоят, марксча-ленинча партияларга ва социалистик давлатларга қўпол туҳматлар ёғдириб ҳуруж қилиш, ашаддий антисоветизм, халқаро ишчилар ва коммунистик ҳаракат сафларида бузғунчилик ишлари олиб бориш билан характерланадиган, революцион кучларни парчалаб юбориш тактикаси троцкизм сингари маоизмга ҳам хос бир нарсадир.

Идеалистик-валюнтаристик зўравонлик назарияси маоизм идеологиясининг асосини ташкил этади, бу назарияда тарихни материалистик тушуниш милитаристик тушуниш билан алмаштирилади.

Маоизм назарий қарашларининг ўзаги — «хитойлаштирилган диалектика» ва аввало Маонинг зиддиятлар тўғрисидаги «таълимоти»дир. Бу «таълимот» маочилар стратегияси ва тактикасининг назарий асоси бўлиб, уларнинг принципиал синфий сиёсатдан воз кечишини, империализм кучлари билан ва марксизмдан юз ўгирган турли тоифадаги ренегатлар билан принципсизларча тил бириктиришга уринишини оқлайдиган бир нарса бўлиб хизмат қилиши лозим. Шу жиҳатдан олганда, маочилар ҳозирги замоннинг қандайдир «катта зиддиятлари» зўраки равишда тўқиб чиқарилаётганлиги, бунинг устига «иккита энг катта давлат» — АҚШ билан Совет Иттифоқи халқлар озодлиги учун курашувчиларнинг душманлари деб эълон қилинаётганлиги, яъни империализм қўрғони, жаҳон реакциясининг таянчи билан жаҳон тараққиётининг қудратли кучи бўлган биринчи социалистик мамлакат бир қаторга қўйилаётганлиги жуда характерлидир. Бу ёлғон концепция — маочиларнинг ҳозирги замон асосий зиддиятларига марксизм-ленинизм нуқтаи назаридан баҳо беришдан, жаҳон майдонидаги кучлар нисбатига принципиал. синфий ёндошишдан юз ўгирганликларини кўрсатувчи яна бир яққол далил бўла олади.

Зиддиятларни зўрма-зўраки тўқиб чиқариш «санъатида» маочилар Прудондан анча ошиб тушдилар. Улар ўзлари истаган кучларнинг «бирлиги»ни ва ўзлари истаган кучларнинг «кураши»ни эълон қила берадилар, бу нарса уларнинг буюк давлатчилик, гегемончилик мақсадларига эришишларига ёрдам берса бас.

Мао Цзэ-дун ва унинг тарафдорларининг ғоявий мулки умуман олганда ана шулардан иборат. Шу сабабли маоизмнинг идеологияси ва сиёсати империализм идеологияси ва сиёсати билан мутлақо бирикиб кетаётганлиги бежиз эмас. Маочиларнинг назарий кашфиётлари ва қилмишларини империализм идеологлари ва сиёсатчилари доимо дастак қилиб олиб, тинчлик ва демократия кучларига қарши, социал тараққиёт ва социализм кучларига қарши курашда улардан фойдаланаётганлиги ҳам тасодифий бир ҳол эмас. Мао Цзэ-дун қарашларининг эклектикадан иборат эканлигини таъкидлаш билан бирга шуни назарда тутиш керакки, унинг қарашларини кўздан кечирганда, синчиклаб қаралганда улуғ давлатчилик миллатчилиги унинг хилма-хил ғояларининг етакчи ва ташкил қилувчи мотиви эканлиги эндиликда равшан бўлиб қолмоқда. Мао Цзэ-дун турли идеологик ва назарий концепция орасидан миллатчилик, буюк хончилик-шовинистик мақсадларига хизмат қиладиган концепцияларни биринчи навбатда танлаб олиб, улардан фойдаланади. Бу эса, маоизм назарияси ва практикасининг нуқул утилитар прагматик характерини кўрсатади. Мао Цзэ-дун ва унинг тарафдорлари мазкур конкрет тарихий даврда ўзларига бевосита хизмат қиладиган назарий қоидалар ва сиёсий шиорларни ўртага ташлаб, қаттиқ туриб ҳимоя қиладилар ва ғоялар логикаси ва давомийлиги тўғрисида сира қайғурмасдан, ўзларининг утилитар мақсадларига мос келмай қолган ва илгари ўзлари чиқарган хулосаларни унутиб юбораверадилар.

Барқарор, мустаҳкам социал таянчга эга бўлмаган маочиларнинг майда буржуа миллатчилик группаси ўзининг ички ва ташқи сиёсатида ўзини гоҳ у ёққа, гоҳ бу ёққа уриб, сўл экстремистик унсурларга ҳам, буржуа жамияти энг реакцион доираларининг бевосита ёки бавосита мададига ҳам умид боғламоқда.

* * *

Маоизм ўзининг назарий қоидалари ва сиёсий практикаси жиҳатидан марксизм-ленинизмга ва пролетар интернационализмига мутлақо зид бир нарсадир. Ўз моҳият-эътибори билан маоизм мутлақо революцион идеология бўлмай, балки реакцион идеологиядир, у объектив ва субъектив равишда империализм ва реакция тегирмонига сув қуймоқда. Шу сабабли маоизмга қарши курашга аввало социал шовинизм формаларидан бири бўлган маоизм мақсадлари билан жаҳон коммунистик ва озодлик ҳаракатининг вазифалари, марксизм-ленинизмнинг социализм қуриш, жаҳон революцион стратегияси ва тактикасини ривожлантиришнинг асосий масалаларига доир принципиал қоидалари бир-бирига мутлақо зид эканлиги нуқтаи назаридан қарамоқ керак.

«Маданий революция» давомида ва ХКП IX съезди қарорларида маоизм айниқса бўртиб лўнда бўлиб намоён бўлди. ХКП IX съезди маочиларнинг сиёсати, стратегияси ва тактикасини шакллантиришда муҳим босқич бўлиб, маоизмнинг энг чуқур тенденцияларини, унинг узоқ тарихий даврга мўлжалланган мақсадларини тушуниш учун ҳал қилувчи аҳамиятга эга.

Кейинги вақтларда маочилар марксизм-ленинизмнинг асосий қоидаларини қандай талқин қилаётганликларини, маочиларнинг мамлакат ичидаги, халқаро муносабатлардаги ва коммунистик ҳаракатдаги сиёсий йўлини, ХКП IX съезди қарорларини марксизм-ленинизмни сафсатабоз сектантларча «сўлларча» талқин қилишдангина иборат деб бўлмайди.

Маоизм хитойлаштирилган социал-шовинизмдир. Хитой социал-милитаризми унинг ўзагини ташкил этади; бу — марксизм-ленинизмни буюк хончилик миллатчилик мақсадларига мослаштиришга уринадиган, марксизм-ленинизм ғояларидан, революцион, коммунистик ҳаракатдан ўз мақсадларига эришиш йўлида утилитар-догматикларча фойдаланадиган бир оқимдир, ленинизмга зид бўлган сиёсий оқимдир. Шу билан бирга маочилар ўзларининг ғаразли, улуғ давлатчилик режалари ва планларини бақироқ революцион гаплар билан пардалайдилар.

Мао группаси ўзининг империализмга муросасизлиги тўғрисида гапириш билан бирга дунёдаги антиимпериалистик кучларни бўшаштирмоқда ва парчалаб юбормоқда, миллий озодлик ҳаракатининг ривожига путур етказмоқда, шу жумладан Ҳинди-Хитой халқларининг адолатли курашини қўллаб-қувватлаш учун ҳаракат бирлигини вужудга келтиришга тўсқинлик қилмоқда, аслини олганда советларга қарши асосда империалистик кучлар билан келишувчилик сиёсатини ўтказмоқда.

Маочилар социализм тўғрисида бақириб гапирсаларда, кўпчилик социалистик мамлакатларга қарши қутуриб сиёсий кампания бошлаб юбордилар. СССРга қарши ошкора душманлик йўлига ўтиб олдилар, Хитойда уруш васвасаси вазиятини вужудга келтирмоқдалар.

Мао тарафдорлари оғизда жаҳон революцияси ғоясини ҳимоя қилиб ўзларининг «революционлигини» писанда қилсалар-да, капиталистик мамлакатлардаги ишчилар синфига туҳмат қилиб, уларни реформистларча айниб кетди деб айбламоқдалар, кўпчилик коммунистик партияларга ҳужум қилмоқдалар, ишчилар, демократик ҳаракатга зимдан зарба бермоқдалар.

Революциянинг ривожи буюк хончилик, миллатчилик манфаатларига мос келмайдиган бўлса, бундай революциянинг тақдири маочиларни сира қизиқтирмаслигини кейинги ўн йилдаги воқеалар кўрсатиб берди. Лекин революция йўлидан бошқа ҳар қандай йўл тарихий истиқболга эга эмаслигини улар жуда яхши тушунадилар, шунинг учун ҳам улар жаҳон революцион жараёнидан ўз мақсадларида фойдаланиб қолишга жон-жаҳдлари билан, куч ва маблағларини аямай уриниб келмоқдалар, унда назарий ва

(Давоми тўртинчи бетда).

МАОИЗМНИНГ ҒОЯВИЙ-СИЁСИЙ МОҲИЯТИ ТЎҒРИСИДА

(Боши учинчи бетда).

сиёсий жиҳатдан етакчи ўринни олишга, шу тариқа уни Хитой миллатчилиги эҳтиёжларига мос келадиган йўлга солиб юборишга: буюк хойчиларнинг жаҳон маркази бўлиб қоладиган Хитой тўғрисидаги гаразли орзуларини рўёбга чиқаришга интилмоқдалар. Маочи тўданинг стратегик режаси ана шундай.

Маочилар ўзларининг бутун сиёсатида сўзи билан ишининг, назарий концепциялари билан практикасининг бир-бирига мутлақо зид эканлигини намойиш қилдилар. Улар ўзларини империализмга қарши энг катъиятли курашчилар деб ва империализмни «қоғоз йўлбарс» деб эълон қилиб, аслида бақироқ даъватлар билан чекланиб қолмоқдалар, антисоветизм заминида империализм билан қўшилиб кетмоқдалар.

Ҳозир Мао Цзе-дуннинг буюк давлатчи-шовинистик группаси ХХРдаги раҳбарлик позицияларини эгаллаб турибди. Лекин Хитой жамияти ҳаётида ва жаҳон майдонида социалистик муваффақиятларни ҳимоя қилиш, мустаҳкамлаш ва ривожлантиришга, марксизм-ленинизм назарияси ва сиёсатини, пролетар интернационализми принципларини қайта тиклаш ва қарор топтиришга жазм қилган қудратли социал, сиёсий, идеологик кучлар бор ва бу кучлар ҳаракат қилмоқда.

Мамлакатнинг социал ривожида объектив равишда амал қилувчи тенденция маоизмга биринчи навбатда қарама-қарши бўлиб турибди. Бу тенденция биринчи навбатда Хитой ишчилар синфининг, Хитойдаги бутун меҳнаткаш халқнинг СССР ва бошқа социалистик мамлакатлар ёрдамидаги куч-ғайратлари билан барпо этилган социализм негизларида мужассамлашган. Сиёсий устқурма элементларидан униси ёки бунисининг ҳарбий бюрократик айниши социалистик базиснинг автоматик тарзда барбод бўлганлигини билдирмайди. Ўз-ўзидан равшанки, устқурмадаги реакцион ўзгаришлар таъсирида базис элементларида ҳам ўзгариш содир бўлиши мумкин ва бўлмоқда.

Хитойда социалистик сиёсат ўтказилишидан Хитой аҳолисининг кенг қатламлари: ишчилар синфининг асосий ўзаги, деҳқонларнинг илғор қисми, зиёлиларнинг катта оммаси, армиянинг энг яхши қисми ва шу сингарилар манфаатдордирлар. Маочилар шу қатламларнинг манфаатлари ва кайфиятларини писанд қилмасликлари мумкин эмас. Чунки маоизм Хитой меҳнаткашларининг социалистик кайфиятлари ва интилишларидан фойдаланиб яшамоқда. Хитой коммунистларининг кўпчилик оммаси социализм позицияларида турибди. Чин коммунистлар маоизм билан курашда вақтинчалик муваффақиятсизликка учрадилар, лекин улар таслим бўлганлари йўқ.

Жаҳон социализм системаси, унинг муваффақиятлари, Совет Иттифоқининг ва социалистик ҳамдўстликдаги бошқа мамлакатларнинг принципиал ленинча сиёсати Хитойдаги сиёсий курашнинг ривожига таъсир ўтказмоқда. Хитой халқининг кенг қатламлари СССРни биринчи социализм мамлакати деб биладилар. империализмга қарши кураш ва революция, социализм қуриш йилларида Хитой меҳнаткашларига СССРнинг берган ёрдамини унутмайдилар. Бинобарин, ҳеч қандай антисовет васвасаси бу туйғуларни йўқ қилиб юбора олмайди.

Хитойдаги воқеаларга жаҳон коммунистик ва ишчилар ҳаракати таъсир ўтказмоқда. Кўпчилик коммунистик партиялар маоизмни қоралаганлиги ва 1969 йилги халқаро Кенгашда, қардош партияларнинг съездларида ва матбуотида уни кескин танқид қилганлиги Хитойдаги вазиятга таъсир қилмай қола олмайди.

Маоизмнинг идеологияси ва сиёсати жамият ривожининг объектив боришига, Хитойнинг социалистик ривожланиш эҳтиёжларига мос келмайди. Маоизм кетма-кет мағлубиятга учрамоқда ва унинг пировард инқирози тарихий жиҳатдан муқаррардир. Хитой коммунистлари, ишчилар синфи ва бутун меҳнаткаш халқи социалистик мамлакатларнинг қардош халқлари билан яқин бирлик йўлига яна ўтиб олишга ва ХХРда буюк социализм ишининг муваффақиятини таъминлашга қодирдирлар. Бунга шак-шубҳа бўлиши мумкин эмас.

КПСС билан Совет давлатининг сиёсати ана шу истиқболга мос келади. КПСС Марказий Комитетининг ноябрь Пленуми Марказий Комитетнинг Сиёсий бюроси Хитой Халқ Республикаси билан муносабатларда XXIV съезд йўлини изчиллик билан ўтказаётганлигини қайд қилди ва шунга алоқадор амалий масалаларни ҳал этишда Сиёсий бюронинг позициясига тўла равишда қўшилганлигини изҳор қилди. Совет Иттифоқи Совет—Хитой давлатлараро муносабатларини нормаллаштириш йўлида куч-ғайрат сарфламоқда. Ленин «майда буржуа революционаризми» деб таърифлаган «сўл» ревизионизмга қарши ғоявий-сиёсий кураш ҳам шу ишга хизмат қилади.

Маоизмнинг ленинизмга зид шовинистик идеологияси ва сиёсатини фош қилишни ҳақиқий маркечи-ленинчилар жаҳон социализми, коммунистик, антиимпериалистик ҳаракат бирлигини мустаҳкамлашнинг зарур шарти деб биладилар.

Академик
П. ФЕДОСЕЕВ.
(«Правда» газетасининг 5 декабрь сонидан).

БИРИНЧИ УНИВЕРСИТЕТ

БРАЗЗАВИЛЬ. Президент Нгуабининг декрети билан Браззавилда Конго Халқ Республикасида биринчи университет ташкил қилинди. Конго информация агентлиги бугун ана шу ҳақда хабар қилди.

Оллоберди Эгамович МАНСУРОВ

Ўзбекистон Компартияси Когон район комитетининг биринчи секретари Оллоберди Эгамович Мансуров 8 декабрда тўсатдан вафот этди.

Оллоберди Эгамович Бухоро областининг Ғиждувон районида 1924 йилда деҳқон оиласида туғилди. О. Э. Мансуров 1942 йилда ўрта мактабни тамомлаб чиққанидан кейин беш йил мобайнида Совет Армиясида хизмат қилди, сўнгра у партия органларида инструктор, бўлим мудири ва Ғиждувон район партия комитетининг секретари бўлиб ишлади. Тошкентдаги олий партия мактабини 1958 йилда тамомлаб чиққанидан кейин у Ғиждувон район партия комитетининг секретари қилиб сайланди, сўнгра Навоий район ижроия комитетининг раиси бўлиб ишлади.

1963—1967 йилларда Оллоберди Эгамович Навоий район партия комитетининг иккинчи секретари, 1967 йилда Ғиждувон район ижроия комитетининг раиси бўлиб ишлади, 1970 йилда эса Ўзбекистон Компартияси Когон район комитетининг биринчи секретари қилиб сайланди.

Партия қандай лавозимларни ишониб топширган бўлса, О. Э. Мансуров ана шу лавозимларнинг ҳаммасида ўзининг бутун куч ва билимини партиямиз сиёсатини амалда рўёбга чиқаришга сарф этди.

Ватан олдидаги хизматлари учун О. Э. Мансуров Меҳнат Қизил Байроқ ордени билан ва уч марта медаллар билан мукофотланди.

Ҳормас-толмас меҳнаткаш, дилкаш ва меҳрибон ўртоғимиз Оллоберди Эгамович Мансуровнинг порлоқ хотираси қалбимизда ҳамиша сақланиб қолади.

Ш. Р. Рашидов, Н. М. Матчонов, Н. Ж. Худойбердиев, И. Г. Анисимкин, Е. С. Белоножко, А. Д. Бесчастнов, И. Р. Қурбонов, В. Г. Ломоносов, М. М. Мусахонов, Т. Н. Осетров, О. У. Салимов, Қ. Камолов, Н. Маҳмудов, С. Р. Расулов, С. У. Султонова, Қ. Мурғазоев, В. Н. Петров, А. Абдураупов, Х. Н. Мўминов, Д. С. Едгоров, Ш. К. Хайруллаев, С. Ғ. Ғаниев, А. А. Хўжаев, Ф. С. Сатторова, А. У. Сулаймонов, А. Ф. Королев, Г. Х. Халимов, У. Асатов, С. Ҳасанова, М. Ғ. Ваҳобов, М. И. Искандаров.

Ер юзида

ХАБАРЛАР, ЯНГИЛИКЛАР, ВОҚЕАЛАР.

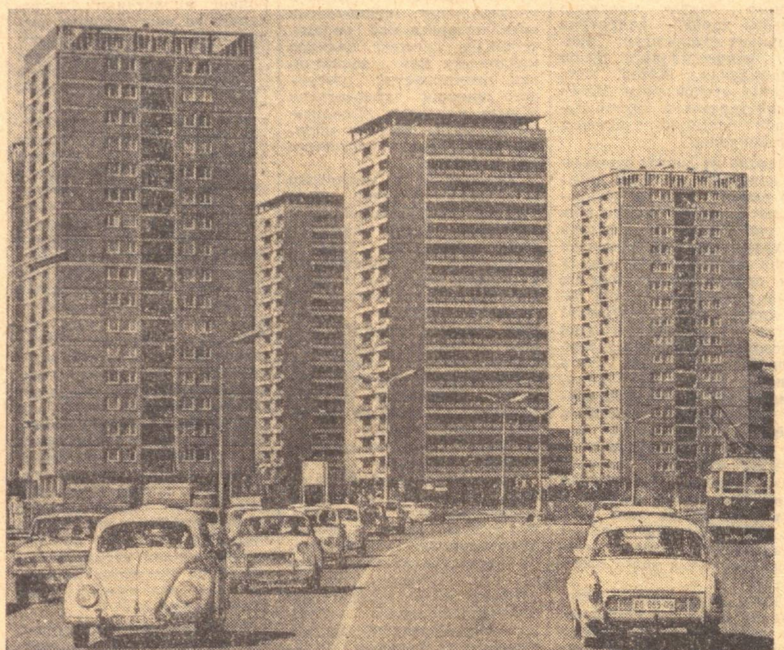

ЮГОСЛАВИЯ пойтахтининг Сава билан Дунай дарёлари қўшилган жойида қурилаётган райони Янги Белград деб аталади. 240 минг кишига мўлжалланган бу шаҳарда ҳозир 108 минг киши истиқомат қилаётир. Суратда: Янги Белграднинг уй-жой бинолари.

В. Егоров фотоси. (ТАСС).

Р. НИКСОННИНГ П. Э. ТРЮДО БИЛАН УЧРАШУВИ

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Президент Р. Никсон Оқ уйда Канада Бош министри П. Э. Трюдони қабул қилди. Оқ уйнинг матбуот ишлари бўйича секретари Р. Зиглернинг хабар беришича, иккала мамлакат раҳбарларининг икки соат давом этган суҳбати асосан халқаро масалаларга бағишланган. Президент ва Бош министр, деди Зиглер, умумий халқаро аҳволни, жумладан, ғарб билан шарқ ўртасидаги муносабатларни муҳокама қилдилар.

Президент билан Бош министр, деди яна Зиглер, шунингдек АҚШ билан Канаданинг иқтисодий муносабатларини муҳокама қилдилар. Суҳбат давомида савдо муносабатларига валюта-молия ва бошқа иқтисодий проблемаларга тўхтаб ўтилди.

Зиглер шу суҳбатлар натижасида бирон бир силжишга эришилганлиги тўғрисидаги саволга жавоб беришдан бош тортди.

НЕФТЧИЛАР КЕНГАШИ

БАЙРУТ. Абу-Дабида нефть экспорт қилувчи мамлакатлар ташкилотининг сессияси очилди. Бу сессияда Эрон, Кувайт, Жазоир, Ироқ, Венесуэла, Саудия, Арабистон ва бошқа мамлакатлар иштирок этмоқда. Олинаётган маълумотларга кўра, сессия қатнашчилари Америка доллари, аслида девальвация қилинганлиги натижасида нефть экспорт қилувчи мамлакатлар кўраётган зарарларни компенсация қилиш тўғрисидаги масалани муҳокама қиладилар.

(ТАСС).

ДИПЛОМАТИЯ МУНОСАБАТЛАРИ УЗИЛДИ

РАВАЛПИНДИ. 8 декабрь. (ТАСС). Покистон ҳукумати Ҳиндистон Бангла Дешни тан олганлиги муносабати билан Ҳиндистон билан дипломатия муносабатларини узганлиги бу ерда расмий равишда эълон қилинди. Покистон ҳукумати Ҳиндистондаги ўз манфаатларини ҳимоя қилишни илтимос этиб Швейцарияга мурожаат қилди.

САЙЛОВ ҚОЛДИРИЛДИ

РАВАЛПИНДИ. 8 декабрь. (ТАСС). АПП агентлиги хабар беради: Покистон маъмурлари «уруш сабабли» Шарқий Покистондаги қайта сайловни қолдиришди. Бу сайлов 7 декабрдан 20 декабргача ўтиши керак эди.

ҲИНДИСТОН ЯРИМ ОРОЛИДА УРУШ ҲАРАКАТЛАРИ

РАВАЛПИНДИ, 7 декабрь. (ТАСС). Покистон билан Ҳиндистон чегарасининг ғарбий ва шарқий секторларида Покистон ва Ҳиндистон қўшинлари ўртасида шиддатли жанглар давом этмоқда. Ҳарбий қўмондонлик вакилининг маълум қилишича, Кашмирда яраш линияси бўйлаб, айниқса Чхамб ва Жхория бўйлаб ҳаракат қилаётган Покистон қўшинлари Пунт шаҳри теварагига (Ҳиндистоннинг Жамму ва Кашмир штати) яқинлашдилар. Покистон бўлинмалари Амритсар секторида бир қанча қишлоқларни ишғол этдилар.

Покистон ҳарбий-ҳаво кучлари Ҳиндистоннинг Амритсар, Патанкот, Сирса ва Аградаги аэродромларига ҳамда ҳарбий объектларига ҳужум қилдилар. Покистон ҳарбий вакили Ҳиндистон кемалари Покистоннинг эсминецсини чўктирганлигини тасдиқлади.

ДЕҲЛИ. 7 декабрь. (ТАСС). ПТИ агентлиги берган сўнгги хабарларга қараганда, Ҳиндистон қўшинлари «Мукти бахини» отрядлари (озодлик кучлари) билан бирга Шарқий Покистон пойтахти Даккага қараб ҳаракат қилмоқдалар. Ҳиндистон ҳукуматининг расмий вакили ғарбда Жессор қуршаб олинди, ва Ҳиндистон қўшинлари ҳужумни давом эттирмоқдалар, деди. Шу вилоятнинг шимолида улар бир қанча пунктларни босиб олдилар ва Жамалпур шаҳрига қараб ҳаракат қилмоқдалар. «Мукти бахини» отрядлари Танги шаҳрига кирдилар. Вилоятнинг шарқида Лакшам шаҳри районида жанглар бормоқда. Ҳиндистон қўшинлари бу шаҳарни ишғол этдилар.

Рейтер агентлиги Деҳлидан берган хабарида ҳинд қўшинлари Карочи томонга қараб ҳужум қилаётганликларини тасдиқлайди. Ҳиндистон расмий вакилининг сўзига қараганда, Покистоннинг 4 бригададан иборат қўшинларининг Жамму ва Кашмир штатига қилаётган ҳужуми тўхтатилган.

Ҳиндистон ҳарбий-ҳаво кучлари Ғарбий Покистоннинг Карочи Равалпинди, Исломобод, Лайялпур, Пешовар ва Мултон шаҳарларидаги ҳарбий объектларга бомбалар ташлаганлар. Шарқий Покистондаги Читтагон ва Дакка шаҳарлари ҳам бомбардимон қилинган.

• • •

РАВАЛПИНДИ, 7 декабрь. (ТАСС). Покистондан олинган маълумотларга қараганда, Ғарбий Покистон билан Ҳиндистон ўртасидаги чегаранинг турли участкаларида кейинги кунларда уруш ҳаракатлари давом этди. Покистон қўмондонлиги вакилининг Равалпиндида ўтказилган матбуот конференциясида айтишича, Покистон қўшинлари Лахор районида ҳиндларнинг ҳужумини қайтаришга муваффақ бўлганлар Шу вакил Покистоннинг қуриқликдаги кучлари Кашмирнинг уч секторида ҳужум жангларини олиб бормоқда, деди. У Ҳиндистон ҳарбий ҳаво кучларининг самолётлари Карочини, Равалпинди ва Исломободни бомбардимон қилдилар, деб айтди. Ўз навбатида Покистоннинг ҳарбий ҳаво кучлари Ҳиндистоннинг ўнта ҳарбий базасига, шу жумладан жанубдаги ҳарбий катерлар базасига ҳужум қилдилар.

ДЕҲЛИ, 7 декабрь. (ТАСС). Бу ерда Ҳиндистон қўшинлари Покистоннинг Панжоб вилояти маркази — Лахордан шарқи-шимолда (Ғарбий Покистон) Сиалкот районида Покистон қўшинлари позициясини ёриб ўтиб, тўққиз километр илгари силжиганликлари ва бир қанча аҳоли пунктларини ишғол этганликлари расмий равишда эълон қилинди.

Ҳиндистон мудофаа министри Жагжиан Рам бугун уруш ҳаракатларининг бориши тўғрисида парламентда сўзга чиқиб, бундай деди: Покистон ҳарбий ҳаво кучлари Ҳиндистоннинг ҳаво базаларига ҳужум қилмоқдалар. Лекин уларнинг етказаётган зарарлари катта эмас ва аэродромлар жанговар тайёр ҳолатда турибди. Мудофаа министри шу кунгача Ҳиндистон авиацияси 22 самолёт, Покистон авиацияси эса 52 самолёт талафот берди, деб айтди.

Рам айтдики, Покистонликларнинг Пунч (Кашмир) секторидаги ҳужумлари Покистон қўшинларига катта талафот етказилгани ҳолда қайтарилган. Министрнинг сўзига қараганда, ҳинд қўшинларига Чхамб секторида (Жамму) қаттиқ тазйиқ қилинмоқда ва шунинг учун ҳам улар Мунава Тави дарёсида илгари тайёрланган позицияга чекиндилар. Унинг сўзига қараганда, покистонликлар бу ерда 25 танк йўқотдилар ва кўп қурбон бердилар. Ҳиндистон қўшинлари Жаммунинг шимолида Акхнур районида покистонликларга кучли тазйиқ кўрсатмоқдалар. Улар шу районда, шунингдек жануброқда, Ферузпур районида покистонликларнинг плацдармларини тугатдилар. Ҳиндистон қўшинлари Амритсар секторида Покистоннинг бир қанча чегара постларини қўлга олдилар.

Ҳиндистон мудофаа министри, шунингдек Ражастхон штатида покистонликларнинг бронетанк колонналари тўхтатилганлигини ва Рамгарх шаҳри районида ҳақиқатда тор-мор этилганлиги хабар берди. 20 танк мажакланган ва 7 тачк шикастланган. Биз Синд вилоятида икки жойдан Покистон территориясига қараб илгари силжишга ва Ғарбий Покистоннинг жанубидаги Исломгарх шаҳрини қўлга олишга муваффақ бўлдик, деди Ж. Рам.

Ҳиндистон қўшинлари Шарқий Покистонда муваффақиятли ҳужумини давом эттирмоқдалар. Ҳиндистон агентлигининг хабарига кўра, улар Шарқий Покистоннинг муҳим транспорт ва саноат маркази бўлган Силхет пунктини ишғол этдилар. Шу вилоятнинг шимолида Пирганж-Рангпур линиясидан шимолроқдагиКата Райно ишғол қилинди (бу район тахминан Покистон чегарасидан 80 километр ичкарида ва 130 километр кенгликда жойлашган).

Ҳиндистон шарқий сектори қўмондонлиги вакилининг Калькуттада маълум қилишича, Шарқий Покистоннинг ғарбишимоли душмандан тамомила тозаланган. Бу районлар, унинг сўзига қараганда, Ҳиндистон қўшинлари билан бирга ҳаракат қилаётган «Мукти бахини (озодлик қўшинлари) отрядларининг маъмурий назоратига топширилади.

Редактор М. ҚОРИЕВ.

БУГУН — ТАНЗАНИЯ МУСТАҚИЛЛИГИ КУНИ

ЮКСАЛИШ ЙИЛЛАРИ

Олтмишинчи йиллар Африка тарихига ҳақли равишда «уйғониш даври» бўлиб кирди. Уша йиллар ўнлаб Африка давлатлари мустақилликка эришдилар. Шу давлатлар қатори Танганика ҳам мустақил деб эълон қилинди. Кейинчалик у Занзибар билан бирлашиб Танзания Бирлашган Республикасига айланди. Мана бугун Танзиянния халқлари ўз давлатлари мустақиллигининг 10 йиллигини кенг нишонламоқдалар.

Ун йил — тарихан жуда қисқа вақт. Лекин шунга қарамай, шу вақт Танзания Бирлашган Республикаси учун чинакам юксалиш йиллари бўлди. Мустақиллик йиллари мамлакат ҳаётида жиддий ўзгаришлар содир бўлди, саноат ва қишлоқ хўжалиги қайта тшкил этилди. Мамлакат экономикаси устидан давлат назорати ўрнатилиб йирик коллектив хўжаликлари вужудга келди. Мамлакат пойтахти Доруссаломда ўнлаб янги саноат корхоналари тикланди. Танзаниянинг бошқа шаҳарларида ҳам завод ва фабрикалар қурилди. Бундан ташқари банклар, суғурта жамиятлари, озиқ-овқат корхоналарининг миллийлаштирилиши мамлакат ҳаётида катта воқеа бўлди.

Мамлакатнинг иқтисодий ҳаётидаги энг муҳим воқеалардан бири — давлат секторининг тузилиши бўлди. Табиийки бу нарса Танзания экономикасини ривожлантиришда катта роль ўйнади. Натижада қишлоқ хўжалик маҳсулотлари анча кўпайди. Масалан, 1961 йилда 30 минг тонна пахта етиштирилган бўлса, 1970 йилга келиб у 79 минг тоннага етказилди. Кофе етиштириш 20 минг тоннадан 55 минг тоннагача, шакар тайёрлаш 29 минг тоннадан 90 минг тоннагача кўпайди.

Экономиканинг асосий тармоқлари жамоатчилик қўлига ўтганлиги туфайли аҳоли турмуш шароити яхшиланди. Танзанияликларнинг умри узайиб, болалар орасидаги бевақт ўлиш ҳоллари кескин камайди.

Совет Иттифоқи билан Танзания Бирлашган Республикаси ўртасида дўстона алоқалар олиб борилмоқда. Эндигина эркин ҳаёт нашидасини тотаётган танзанияликлар Совет Иттифоқига зўр қизиқиш билан қарамоқдалар. Бизнинг ҳар бир ютуғимизни улар ўзлари учун катта мактаб деб қабул қиладилар ва у билан фахрланадилар. Ҳар иккала мамлакатнинг партия ва давлат арбоблари бирнеча бор дўстона визит билан бориб қардош мамлакат ҳаёти билан яқиндан танишдилар ҳамда ўзларининг ютуқларини сўзлаб бердилар.

СССР билан Танзания ўртасидаги иқтисодий ҳамкорлик ҳам кенгайиб ва ривожланиб бораётир. Бугунги кунда Танзания Бирлашган Республикасининг далаларида, мактабларида совет геологлари ва ўқитувчиларини, «Белорусь» тракторларини учратиш одат тусига кириб қолди.

Яқинда Доруссалом шаҳрида Кивири дарёсида электр станцияси қуриш тўғрисида Совет—Танзания битими имзоланди. Бу битим, шубҳасиз икки мамлакат ўртасидаги дўстона муносабатларни ва иқтисодий ҳамкорликни ривожлантиришда янги босқич бўлади.

Танзания Бирлашган Республикасининг халқлари мустақиллик куни — 9 декабрни нишонлаш учун катта тайёргарлик кўришди. Бутун мамлакат, айниқса Доруссалом шаҳри декабрь ойининг бошиданоқ байрам либосига бурканди. Танганика Африка миллий иттифоқи (ТАМИ) партияси қароргоҳи ёнида байрамни нишонлашга бағишланган махсус митинг бўлиб ўтди. Митингни кириш сўзи билан очган Танзания президенти Жулиус Ньерера мамлакат меҳнаткашларини шонли байрамни муносиб кутиб олишга чақирди.

Бугун нишонланаётган Танзания мустақиллигининг ўн йиллиги ёлгиз Танзания эмас, балки бутун прогрессив Африканинг байрамига айланиб кетади. Ана шу қувончли кунда совет кишилари ҳам ёш мамлакат халқларининг қувончларига шерик бўлиб, уларни чин дилдан табриклайдилар.

Ф. ШОҲИСМОИЛОВ.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

12.55 — МОСКВА. 19.00 — ТОШКЕНТ. 19.05 — Ахборот. 19.20 — Ишчи — фахрли ном. 19.45 — Ахборот. 20.00 — МОСКВА. 20.30 — Киноочерк. 20.40 — **Доктор Ева** (телефильмнинг 3-4 серияaлари). 22.00 — «Вақт». 22.30 — Концерт.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

11.30 — ТОШКЕНТ. Ўқув кўрсатувлари. 18.00 — Мультфильм. 18.20 — Ўқувчилар учун кўрсатув. 19.00 — Москва композиторлари билан учрашув. 19.30 — Киноочерк. **Ўзбек тилида:** 20.00 — Мардлик — мангулик. 20.30 — Рубоб тароналари. 21.00 — Техника эстетикасининг актуал проблемалари. 21.20 — **Кераклн киши** (бадиий фильм). 22.00 — МОСКВА.

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

20.00 — ТОШКЕНТ. **Шафқатсиз тун** (бадиий фильм). 21.20 — Врач маслаҳати. 21.30 — Ҳужжатли фильм.

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 9/XII да **Тановар**, 10/XII да **Севилия сартароши.**

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 9/XII да **Олтин девор**, 10/XII да **Табассум ўғрилари.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 9/XII да **Паранжи сирлари**, 10/XII да **Ажаб савдолар**, 11/XII да **Навоий Астрободда** (билетлар сотилган).

ЎЗБЕК ДАВЛАТ «ЁШ ГВАРДИЯ» ДРАМА ТЕАТРИДА — 10/XII да **Биринчи бўса.**

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — **Совет цирки артистларининг гастроллари.**

КИНО

Дайди (2 серия) — «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ», НАВОИЙ номли, ҲАМЗА номли, «КУКЧА», САНЪАТ САРОЙИ, «ДРУЖБА», «СПУТНИК», «ВОСТОК» (кундуз ва кечқурун).

Анжелика — фариштлар маликаси (2 серия) — «ЎЗБЕКИСТОН», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Тасодифлар ёнма-ён — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (тоқ соатларда).

Россия империясининг салтанати ёки яна қўлга тушмас қасоскорлар (кундуз соат 12 ва 2 ярмида). **Қимматли секундлар** (кундуз соат 5, кеч 7 ва 9 да) — «ЧАЙКА».

Казимир — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (жуфт соатларда), «МОСКВА» (тоқ соатларда).

ЎЗБЕКИСТОН ССР САВДО МИНИСТРЛИГИ ВА «УЗТОРГПОСРЕДКОНТОРА»

САМАРҚАНД ОБЛАСТЬ САВДО БОШҚАРМАСИ БИЛАН БИРГАЛИКДА САМАРҚАНД ШАҲРИДА

16, 17 ДЕКАБРДА халқ истеъмолидаги ортиқча молларнинг чакана савдоси бўйича кенгайтирилган

РЕСПУБЛИКА ЯРМАРКАСИНИ ЎТКАЗАДИ

Ярмаркада қатнашиш учун давлат улгуржи, чакана ва кооператив савдо ташкилотлари ҳамда республика саноат корхоналарининг вакиллари таклиф қилинади.

ЯРМАРКА Самарқанд халқ хўжалик институти биноси (Коммунистический кўчаси, 41-уй)да ўтказилади.

«Узторгпосредконтора».

Сув хўжалик комплексларини автоматлаштирилган система билан бошқаришни ишлаб чиқараётган «УЗГИПРОВОДХОЗ» ИНСТИТУТИ ҲУЗУРИДАГИ ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬ ИЛМИЙ-ТАДҚИҚОТ, ЛОЙИҲА-ТЕХНОЛОГИК ВА КОНСТРУКТОРЛИК БЮРОСИГА (У. Юсупов кўчаси, 1-уй) қуйидаги мутахассисликлар бўйича илмий ходимлар, лойиҳачилар конструкторлар, техниклар ва лаборантлар

КЕРАК

Бошқаришнинг автоматлаштирилган системаси ва ҳисоблаш техникаси, автоматика, телемеханика ва алоқа, радиотехника, гидромелиорация системалари эксплуатацияси, гидрометрия, гидротехника, гидротехник иншоотлар ва металлоконструкциялар, иқтисод, иқтисодий-математик методлар, амалий математика, гидрология.

Тошкент шаҳар, Пролетар кўчаси, 4-уйга учрашилсин.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ — Орган Центрального Комитета Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР

Бизнинг адрес ва телефонлар: ТОШКЕНТ «ПРАВДА ВОСТОКА» кўчаси №26. Редактор — 336545. Редактор ўринбосарлари — 337914, 330683. Масъул секретарь — 334455. Масъул секретарь ўринбосарлари — 337283. Партия турмуши — 333469, 337221. Марксизм-ленинизм назариясини пропаганда қилиш — 331455. Халқаро ҳаёт — 337221. Саноат, капитал қурилиш ва транспорт — 334780. Совет қурилиши — 333258. Қишлоқ хўжалиги — 337604. Адабиёт ва санъат — 332036, 331216. Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — 334451. Маҳаллий ахборот ва спорт — 331424. Оммавий ишлар ва хатлар — 332143, 333553. Иллюстрация — 334524. Стенографистка — 337343. Корректура — 337162. Эълонлар — 338142. Коммутатор — 330249, 330250, 330251, 330252, 330253, 330254, 330255, 330256, 330257, 330258. ОБЛАСТЬ МУХБИРЛАРИ. Андижон — 48—85. Бухоро — 3—31—42. Қарши — 38—42. Нукус — 42—62. Самарқанд — 31—972. Термиз 54—01. Урганч — 34—55. Фарғона — 4-29-44. Гулистон — 22-09.